

OM AZONOSÍTÓ:

Cím: 1151 Budapest, Kossuth utca 10.

RÁKOSPALOTAI FORRÁS
REFORMÁTUS ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Készítette:

Némethné Bartha Éva

óvodavezető

és az óvoda nevelőtestülete

2021

*„Mert nálad van az életnek forrása, a Te világosságod
által látunk világosságot.”*

(Zsoltárok 36,10)

Tartalomjegyzék

1.	AZ INTÉZMÉNY ADATAI	5
2.	TÖRVÉNYI HÁTTÉR.....	7
3.	AZ ÓVODA TÖRTÉNETE	8
3.1.	Küldetésünk.....	9
4.	AZ ÓVODA BEMUTATÁSA, FELTÉTELRENDSZERE.....	10
4.1.	Az óvoda természeti környezete.....	10
4.2.	Az óvodát igénybe vevő családok szociokulturális helyzete	11
4.3.	Személyi feltételek	11
4.4.	Tárgyi feltételek	13
5.	PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK SZELLEMISSÉGE.....	15
5.1.	Gyermekkép	15
5.2.	Óvodakép.....	16
5.3.	Óvodai nevelésünk alapelvei	17
5.4.	Óvodai nevelésünk célja	19
5.5.	Keresztyén szellemű nevelés - A hitre való nevelés.....	20
5.6.	Elvárás munkatársainkkal szemben.....	22
6.	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	24
6.1.	Az egészséges életmód alakítása	25
6.2.	Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása	29
6.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	33
7.	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	35
8.	AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	37
8.1.	Játék.....	37
8.2.	Munka jellegű tevékenységek	39
8.3.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	40
8.4.	A külső világ tevékeny megismerése.....	42
8.5.	Verselés, mesélés.....	45
8.6.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	47
8.7.	Mozgás.....	49
8.8.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	51
9.	AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI DOKUMENTUMAI	53
10.	EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK.....	54
11.	A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	55

12.	A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	56
13.	A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK.....	59
14.	A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodában	60
14.1.	Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, fejlesztése	60
14.2.	Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése	62
14.3.	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek.....	63
14.4.	A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.....	64
15.	AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	65
15.1.	A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködése.....	65
15.2.	Kapcsolat a fenntartóval.....	67
15.3.	Kapcsolat a gyülekezettel	67
15.4.	Kapcsolat a társintézményekkel, bölcsődével, iskolával	68
15.5.	Kapcsolat a munkánkat segítő intézményekkel	69
15.6.	Külső szakmai kapcsolatok.....	69
16.	MEGEMLÉKEZÉSEK, ÜNNEPEK	71
17.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK	75
18.	FÜGGELÉK	77
19.	Mellékletek.....	84
	<i>2. melléklet a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelethez</i>	<i>84</i>
	<i>JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről</i>	<i>84</i>

1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az intézmény neve: Rákospalotai Forrás Református Óvoda

Címe: 1151 Budapest, Kossuth u. 10.

Telefon/fax:

E-mail:

Az intézmény fenntartója: Budapest Rákospalota-Óvárosi Református Egyházközség

Címe: 1151 Budapest, Kossuth u. 1.

A törzsóvoda neve: Rákospalotai Forrás Református Óvoda

Székhelye: 1151 Budapest, Kossuth u. 10.

Alapító okirat száma, kelte:

Működési engedély száma, kelte:

Az intézmény OM azonosítója:

Az intézmény típusa: köznevelési intézmény: óvoda

A költségvetési szerv főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása:

Óvodai nevelés

Szakágazati száma: 851020

A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai

Az intézmény által ellátható SNI státuszok

- beszéd fogyatékos gyermek

091140 Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai

096015 Gyermekekétkeztetés köznevelési intézményben

Az óvodába felvehető gyermekek száma: 100 fő

Gyermekecsoportok száma: 4 csoport

A gyermekecsoportok összetétele: vegyes életkorú

Gazdálkodása:

Az intézmény a fenntartó Budapest Rákospalota-Óvárosi Református Egyházközség által biztosított költségvetés alapján önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkezik. A gazdasági, pénzügyi, munkaügyi feladatait a székhelyen látja el. Gazdálkodással összefüggő kötelezettséget a fenntartó jóváhagyása nélkül nem vállalhat.

Az intézmény egyházi felügyeleti szerve:

Dunamelléki Református Egyházkerület Iskolaügyi Szervezete a MRE Zsinata Oktatásügyi Irodájának bevonásával

Az intézmény törvényességi ellenőrző szerve:

Budapest Főváros Kormányhivatala

Az óvodai nevelés magyar nyelven folyik.

A református óvoda nevelési elveiben és gyakorlatában elkötelezett a keresztyén értékek és életvitel közvetítésében a rábízott gyermekek felé, figyelembe véve a szülőknek azt a jogát, hogy gyermeküket vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesítsék.

2. TÖRVÉNYI HÁTTÉR

- Magyarország Alaptörvénye
- 2011 évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1995. évi I. törvény A Magyarországi Református Egyház Köznevelési Törvénye
- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Az óvoda alapító okirata
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/20012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 326/2013.(VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve

3. AZ ÓVODA TÖRTÉNETE

Intézményünk a Rákospalota-Óvárosi Református Egyházközséghez tartozik, amely gyülekezet története egészen az 1600-as évek elejéig nyúlik vissza – az első írásos feljegyzések 1604-ből származnak. Az Egyházközség több mint 400 éve folyamatosan, az ellenreformáció, a világháborúk korában is működött, minden „szembeszél” ellenére megállíthatatlanul folyt a lelki munka. Ez egy dolgot tett nyilvánvalóvá számunkra: Urunk a fenntartó! Fenntartója egyéni életünknek, közösségünknek, templomunknak és nagy örömünkre elkészült óvodánknak is.

A Forrás óvoda azon a telken áll, ahol az 1718-ban épült faimaház helyett 1786-ban kőből templomot épített a közösség, amelyre 1804-ben tornyot is emelt. Ez maradt a templom 1941-ig, amikor helyette a jelenlegi épült.

A régi templom melletti iskolát 1879-ben építette a gyülekezet és tartotta fenn egészen az 1950-es évek kommunista államosításáig. A rendszerváltoztatás után visszakapta az egyházközség a telken álló épületet, megfogalmazott célunk szerint arra, hogy egyszer újra, a szakrális helyszínhez méltón, hitéleti tevékenységet, református oktatói-nevelői munkát folytathassunk ott.

Bár állt a régi épület, a szakértői vizsgálatok hamar alátámasztották, hogy statikailag alkalmatlan az átépítésre, ezért a presbitérium az egykori iskola elbontásáról döntött.

Évek teltek el. Az üres telek látványa sokakat lehangolt, elkeserített. 2019-ben végül az Úr kimunkálta a célt, s a Magyar Állam, valamint a Magyarországi Református Egyház által nyújtott támogatásból fakadó lehetőséget is. Elkezdődött az óvodaépítés hosszú, akadályoktól sem mentes útja. Felfakadt a régi korokban ledugózott forrás – s lett az intézmény biblikus névadójává. „Elapadt” az első vállalkozó építési kedve, de nőtt a gyülekezet még buzgóbb kitartó könyörgéseinek száma. Tudtuk, éreztük, valami fontosat, s igazán értékeset készít az Úr. Bízunk az ígéletben: *„És vezérel téged az Úr szüntelen, megalégíti lelkedet nagy szárazságban is, és csontjaidat megerősíti, és olyan leszel, mint a megöntözött kert, és mint vízforrás, amelynek vize el nem fogy.”* (Ézsaiás 58,11) Isten megtartó kegyelméből 2021 júliusában elkészült a gyönyörű óvodaépület, de a feladatok nem fejeződtek be.

Konzervatív, keresztyén, magyar – ezeket a szavakat égette bele a Lélek lelkünkbe és azt, hogy az elhivatott, hitüket megélő, szakmailag elismert, hiteles munkatársakkal, a fenntartó Rákospalota-Óvárosi Református Egyházközséggel és az intézményünkkel kapcsolatban álló

családokkal együtt, folyamatosan gyakoroljuk a szeretetet a ránk bízott gyermekek javára és az Úr dicsőségére.

Adja Isten, hogy minden időben így legyen!

3.1. Küldetésünk

„... tegyetek tanítvánnyá minden népeket...” (Mt 28,19)

A Magyarországi Református Egyház köznevelési intézményeinek küldetése, hogy Jézus Krisztus parancsolata alapján felkészítsék a tanítványságra a szülők által rájuk bízott gyermekeket és fiatalokat. Küldetése alapján a református intézmény olyan keresztyén közösség, ahol a fiatalokat úgy tanítják és nevelik, hogy ők a hit ajándékának elfogadására vezető ismeretek, élmények és tapasztalatok birtokába jussanak; egyre jobban megismerjék, hogy Kiben és miért hisznek, életük zsinórmértékének a Szentírást tartásuk, elfogadják református hitelveinket és hagyományainkat; tudják, hogy Istennek terve van az életükkel, és erre a Szentlélek teszi alkalmassá őket. A református intézmény küldetése elérése érdekében pedagógusai együttműködnek a szülőkkel és a fenntartó testülettel. Közös céljuk, hogy a fiatalok jól sáfarkodjanak az Istentől kapott talentumaikkal. A magyar nemzeti kultúrát megbecsülik, családjukért, egyházukért, hazájukért áldozatra készek, egész életükkel Isten dicsőségét szolgálják: „hogy elmenjetekek és gyümölcsöt teremjetekek...” (Jn 17,15)

Család- és gyermekképzésünk megegyezik a Magyarország Alaptörvényében foglaltakkal.

Fontosnak tartjuk, hogy Isten szeretete világítson minden cselekedetünkben, mozdulatainkban, törekedve arra, hogy a ránk bízott gyermekek érzelmileg biztonságban érezzék magukat. Testileg egészséges, lelkiileg szabad és szellemileg kreatív emberré válhassanak.

Képesek legyenek arra, hogy akaratukat, érzelmeiket és gondolkodásukat önálló és felelős életvitelre fordítsák, környezetüket ne visszautasítsák, hanem emberségesebbé tegyék.

Református óvodánk a családokkal és a gyülekezettel együtt kívánja nevelni a gyermekeket a szeretet és a bizalom légkörében. Nagy gondot fordítunk a gyermek és családja megismerésére, hiszen ez elengedhetetlen a gyermek személyre szabott, eredményes neveléséhez és fejlesztéséhez.

Elsősorban a református családok számára kívánunk segítő kezet nyújtani gyermekeik neveléséhez, emellett azoknak a családoknak, akik Isten szeretetére akarják nevelni gyermekeiket, és azonosulnak a keresztyén értékrenddel.

A legfontosabb értékeink az óvodában a hit, szeretet, elkötelezettség, hitelesség, megbízhatóság és az a törekvés, hogy minden esetben a helyzetnek megfelelő legjobb, legszínvonalasabb munkát végezzük.

Keresztyén nevelésünk célja, hogy a reánk bízott gyermekek sokoldalúan, harmonikusan fejlődjenek. Ismerjék meg, tegyék magukévá a keresztyén értékrendet, amely átszövi nevelési feladatainkat, pedagógiai munkánkat és minden fejlesztési területet.

Egyetlen, de a legfontosabb titok rejlik közösségünk munkájában: a szeretet. Az a szeretet, amelyet Istentől kapunk ajándékba, mely végtelen, elfogadó, különbséget nem tevő, és ott rejlik minden mozdulatunkban, pillantásunkban, simogatásunkban, dorgálásunkban, ölelésünkben. Az a szeretet, amely biztonságot ad gyermeknek, felnőttnek egyaránt.

4. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA, FELTÉTELRENDSZERE

4.1. Az óvoda természeti környezete

Forrás óvodánk helyi adottságát tekintve Budapest határán, a XV. kerület szélén helyezkedik el. Rákospalota lakosai régen is, és sokan még a mai napig is gazdálkodással, állattartással, földműveléssel foglalkoznak. A nevelő munkánkban építünk mindazon tapasztalatokra, amit a falusi környezet, a kertvárosi rész adhat.

Budapest XV. kerülete a főváros északi, északkeleti részén fekvő kerülete. Határai északon Fót, északkeleten Csömör, délkeleten Budapest XVI. kerülete, délnyugaton Budapest XIV. kerülete, nyugaton Budapest IV. kerülete.

A Kossuth utca és a Fő út találkozásánál, frekventált helyen áll templomunk, ami nemcsak építészeti szempontból fontos, hanem mutatja az élő közösség helyét is. Szomszédságában épült fel s működik az óvoda.

Közlekedés szempontjából jól megközelíthető mind a szomszédos kerületekből, mind a környező településekről. A városba dolgozni igyekvő családok számára is egy biztos pont lehet óvodánk.

4.2. Az óvodát igénybe vevő családok szociokulturális helyzete

A gyermekeket tekintve vegyes kép mutatkozik. Sokan értelmiségi, gondoskodó, református hitüket gyakorló, vagy legalábbis a keresztyén értékrendet fontosnak tartó családokból jönnek, de területi elhelyezkedésből adódóan sok a munkáscsalád gyermeke is. A falusias környezet egy máig is élő gazdálkodó közösséget is magában foglal, akik a kerület szélén található földeket a mai napig művelik; gyakori, hogy az itt élők az utcákon lovaskocsik, traktorok, földművelő gépek pillanatképeivel találkoznak. Ez egy olyan érték, amelyet szeretnék a gyermekek elé élni, hogy a föld és a munka szeretete Istentől való.

Református óvodánk támogatást nyújt azon családoknak, akik gyermeküket még nem keresztelték meg és azon szülőknek is, akik hitben élnek.

A társadalomban megjelenő problémák vetülete itt is kirajzolódik: sokan elvált szülők gyermekeként, vagy mozaikcsaládok tagjaként érkeznek az intézménybe.

Az óvoda kiemelt feladata minden időben az, hogy hangsúlyozza a gyermek ajándék voltát, a házasság és a családok értékét.

4.3. Személyi feltételek

A református óvodában az egész napot áthatja a keresztyén szellemiség. Az óvoda dolgozói egész személyiségükkel tükrözik a keresztyén hitet, ismerik a Szentírást és élő kapcsolatban állnak a Szentháromság Istennel. Az óvodapedagógus kulcsszereplője nevelőmunkánknak, személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, támogató, segítő attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára.

Óvodánkban 1 fő óvodavezető, 8 fő óvodapedagógus és 4 fő óvodai dajka összehangolt munkájával neveljük, gondozzuk a gyermekeket. A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő szakemberek, dolgozók, óvodatitkár, pedagógiai asszisztens, 1 fő konyhai alkalmazott, 1 fő kertész az intézmény zavartalan és színvonalas működéséhez járulnak hozzá.

Pedagógusaink önműveléssel, tanfolyamok, egyéb továbbképzési és önképzési alkalmak révén folyamatosan bővítik szakmai tudásukat, innovatív törekvéseik vannak. Szakmai munkájuk hatékonyságát folyamatosan értékelik, a reflexió alapján szükség szerint módosítják az alkalmazott módszereket, eljárásokat és eszközöket. Önértékelési folyamatban elemzik szakmai munkájukat és eredményeihez mérten alakítják pedagógiai tevékenységüket. Ismerik és alkalmazzák az új pedagógiai eljárásokat, tanulási és képességfejlesztési

anyagokat, segédeszközöket, digitális anyagokat. A gyermekek érdekeit figyelembe véve módszertani szabadságuk biztosított. A legfőbb szakmai kérdésekben egységes álláspontot képviselnek.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel rendszeresen az EGYMI gyógypedagógusai (logopédus, pszichológus) foglalkoznak az óvodapedagógusokkal együttműködve a hátrányok enyhítése, valamint a gyermekekben megmutatkozó tehetség kibontakoztatása érdekében.

Pedagógusaink kommunikációját a partnerekkel való konstruktivitás jellemzi. Együttműködnek a szülőkkel, az intézményvezetővel, a nevelőtársakkal, a szakszolgálattal és más szakemberekkel. A partnerek visszajelzéseit felhasználják a szakmai fejlődésük érdekében.

Az óvoda vezetője hitével, szakmai tudásával, magatartásával elősegíti a gyermekek nevelésében, gondozásában résztvevő munkatársak, pedagógusok, dajkák és technikai alkalmazottak keresztyén világnézetének hiteles átadását a gyermekek és családjuk felé.

Alkalmazotti közösségünk kész és képes a keresztyén értékrend szerint testvérként együttműködni.

A munkakörök szerinti személyi feltételek

Munkakör	Fő	Végzettség
Óvodavezető	1	Főiskolai, Közoktatás vezető
Óvodapedagógus	8 Ebből: 1 1	Főiskolai Református hittanoktató Fejlesztőpedagógus
Pedagógiai asszisztens	1	Pedagógiai- és családsegítő munkatárs szakképzettség
Dajka	4	Óvodai dajka szakképzettség

A pedagógusok előmeneteli rendszerében elért fokozat szerint

Fokozat	Fő
Mesterpedagógus	1
Pedagógus II.	1
Pedagógus I.	5
Gyakornok	0

Az óvodapedagógusok szakvizsgás végzettségei

A végzettség megnevezése	Fő
Pedagógus-szakvizsga, közoktatás vezetői	1

4.4. Tárgyi feltételek

Az épület, a csoportsobák és egyéb helyiségek, játékeszközök, nagymozgásos és kognitív képességeket fejlesztő eszközök jellemzése

Az óvodás gyermek a hétköznapiak nagy részét az óvodában tölti. Óvodai környezetünket úgy alakítottuk ki, hogy gyermekeink örömmel járjanak hozzánk, biztonságban érezzék magukat, esztétikus, harmonikus, biztonságos környezet vegye őket körül. (Helységlista jelen dokumentum mellékletében található.)

Csoportsobáink dekorációi igazodnak a keresztyén szellemiséghez, egyszerűséget, esztétikumot közvetítenek, színvilágukhoz bibliai képek társulnak, a teremtett világ üde színeit jelképezik.

A négy **csoportsoba** kialakítása, berendezése, gyermekközelí, színes, vidám díszítése tükrözi az adott óvodapedagógusok egyéni ízlését. Rendelkezőnk természetssarokkal, építőkuckóval, vizuális alkotóasztallal, babaszobával, a békés építést, autózást szolgáló játszószőnyeggel. A csoportsoba berendezését úgy alakítjuk ki, hogy azok mindennapos használatra alkalmasak, könnyen tisztán tarthatók, az egyes tevékenységekhez mozgathatók, a gyermekek számára biztonságosak legyenek, játékhoz ideális körülményeket biztosítsanak. A játékeszközöket minden korcsoportnak, egyéni sajátosságoknak megfelelően választjuk ki. Minden csoportsobánkhoz saját mosdó és öltöző tartozik, óvodásaink saját törölközővel, fogmosó eszközökkel, fésűvel rendelkeznek.

Minden csoporthoz **galéria** is tartozik, ahol a gyermekeknek módjuk van könyvnezegetésre, harmonikus együttjátszásra és az áhítatos elcsendesedésre.

A bibliai történetek megértését bábokkal, szemléltető eszközökkel, drámajáték módszerének alkalmazásával igyekszünk megvalósítani – építve az óvodapedagógusok magasszintű, értékes, szemléltető kommunikációs képességeire, gazdag előadásmódjára. Szem előtt tartjuk,

hogy minden felhasznált anyag, eszköz hiteles legyen, a tiszta evangéliumot hirdesse a gyermek életkori sajátosságainak megfelelően.

Nagy alapterületű, jól felszerelt **tornateremmel** rendelkezünk, mely lehetőséget teremt a ránk bízott gyerekek optimális, mindennapos mozgásfejlesztésének megvalósítására. Ezt gazdag eszköztárunkkal valósítjuk meg: Így tedd rá néptánc program; Magyar Gábor mozgáskotta. Ez a helyiség a közös ünnepek, bábelőadások színtere is egyben.

Intézményünk **logopédiai szobáját** célzott játékokkal szereltük fel (fúvójátékok, szókincsbővítő kártyák...). Méretét tekintve több gyermek együttes fejlesztésére is alkalmas.

Pedagógiai tapasztalatunk azt igazolja, hogy az optimális mozgás-, és beszédfejlődés támogatását segíti a szenzomotoros fejlesztés, amely célra óvodánkban külön helyiséget alakítottunk ki, egy **Szenzoros mozgásfejlesztő szobát**. A szenzomotoros fejlesztés során speciális mozgásokon és ingereken keresztül serkentjük az idegrendszeri működést, aminek hatására javul az észlelés és a koordináció, kialakul a megfelelő motoros válasz adásának képessége. Megvalósul a szenzoros integráció, azaz az egy időben bejövő érzékletek feldolgozásának a képessége. Eszközeink: tölcsér, csepphinta, kötél, egyensúlyozó tábla, billenőlap, érzékfejlesztő labda, rugós deszka, mini trambulín...

Az udvari feltételek, eszközellátottság jellemzése

Udvari játszóterünk, fejlesztő játékaink lehetővé teszik az óvodás korú gyermek mozgás- és játékigényének kielégítését, támogatva az optimális fejlődésüket.

Óvodánk udvarának kiépítésénél fő szempont volt az egyensúlyfejlesztés, koordinált mozgás, erő- állóképesség-fejlesztés lehetőségeinek megteremtése.

Megfelelő terület van az udvaron kiskertek megművelésére, tanösvényünk bebarangolására, kresz parkunk használatára.

Célunk, hogy gazdag szabadjáték lehetőségeket teremtsünk gyermekeink számára. Óriási játszóvárunk több oldalról, különböző módon és magasságból megközelíthető. Hintáink, csúszdáink, rugós játékaink, mérleghintáink EU szabványnak biztonságosan megfelelnek.

Fontos megemlítenünk óvodaudvarunk egyik különleges játéklehetőségét, a rajzolásra alkalmas tábla falunkat. Az aszfaltkrétával történő mindennapos rajzolás lehetősége a több négyzetméternyi falra nemcsak a gyerekek grafomotoros fejlesztését támogatja, hanem ábrázolóképességük, finommotorikájuk, kifejezőképességük optimális alakítását is segíti.

Rendelkezünk mindazon **technikai eszközökkel** és a használatukhoz szükséges kompetenciákkal, melyek megkönnyítik, támogatják mindennapjainkat (fénymásológép,

számítógép, projektor, internet hozzáférés, videokamera, digitális fényképezőgép, CD, DVD lejátszó, stb.).

Infokommunikációs eszközök használata feladataink kivitelezéséhez: laptop, projektor, digitális fényképezőgép, TV adottak.

A szakkönyvtár jellemzése

Óvodánk gyermekei számára **könyvtárszobát** alakítottunk ki, ahol lehetőség van a könyvekkel való elmélyült ismerkedésre, és a szabadidő hasznos eltöltésére (társasjátékok, audiovizuális és zenei anyagok.) Tudjuk, hogy már óvodáskorban megalapozható az olvasás megszerettetése.

A 3-7 éves korú gyermek érdeklődésének megfelelő témájú, tudományos és irodalmi szempontból értékes olvasnivalókat gyűjtöttünk össze a törvényi elvárásoknak megfelelően.

Fontos cél számunkra, hogy a ránk bízott gyerekek olvasó, könyvet szerető gyerekekké váljanak.

A 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete (kötelező minimális eszköz és felszerelés) által előírt szükséges eszközökkel rendelkezünk, melyet jelen dokumentum mellékleteként csatolunk.

A könyvtárszobánk készletét a gyülekezet támogatásával hoztuk létre.

5. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK SZELLEMISSÉGE

5.1. Gyermekkép

„Ímé, az Úrnak öröksége, a fiak; az anyaméh gyümölcse: jutalom.” (Zsolt. 127,3)

Azt valljuk, hogy minden gyermek egyedi, megismételhetetlen csodája, ajándéka az Istennek. A református óvoda felnőtt közössége a keresztyén életvitelhez hűen szolgálja Istent és neveli a rábízott gyermekeket.

A ránk bízott gyerekeket eljuttatjuk arra a szintre, hogy legyenek nyitottak az őket körülvevő világra, együtt érzők társaikkal, együttműködésre, egymás segítésére képesek, elfogadják a másságot.

Minden gyermeket megillet a számára legmegfelelőbb egyéni bánásmód, mely egyedi személyiségét tiszteletben tartva biztosítja a gyermek önmagához képest való növekedését. Nevelőközösségünk érzelemgazdag, boldog gyermekek nevelésére törekszik, akik

fogékonyak a szépre, értéknek tekintik saját egészségüket és az őket körülvevő természeti környezetet, önállóak és kreatívak, harmóniában és szeretetben élnek Istennel, önmagukkal és környezetükkel. Az óvodai nevelés gyermekközpontú.

Az óvodának kiemelkedő jelentősége van a szeretetteljes kapcsolatokon, spontán és tervszerű hatásokon keresztül a gyermekek személyiségének formálásában.

Differenciált egyéni fejlesztésünkkel az optimális előrelépést, a tehetségek kibontakoztatását is kívánjuk szolgálni.

Az elfogadó és a gyermeki megnyilvánulásokat, önálló próbálkozásokat – kiemelten a játékot és a mesét, éneket – biztonságos légkörben támogatjuk. Így kialakulnak azok a tulajdonságaik, melyek az eredményes életvezetés szempontjából lényegesek. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül, hogy a gyermek fejlődését nagyban meghatározzák a genetikai adottságok, a belső érési folyamatok és a külső környezeti hatások (spontán és tervezett).

5.2. Óvodakép

„Lakozzék a Krisztus a hit által a ti szívetekben; a szeretetben meggyökerezvén...”

(Efézus 3, 17-18)

Óvodai nevelésünk sajátossága Krisztus szeretetének, megértésének sugárzása. Ennek érdekében minden nevelőhatást úgy szervezünk, hogy az bizalmat, hitelességet és feltétel nélküli elfogadást jelentsen a gyermekek számára.

Intézményünkben a dolgozói közösség keresztyén értékrend alapján, személyes hitünk és életünk példájával, a legjobb tudásunknak megfelelően, családi légkörben, a szülőkkel szorosán együttműködve (tudva, hogy a nevelés elsődleges színtere a család) neveljük a reánk bízott gyermekeket. A családi nevelésre építve, azt kiegészítve és nem helyettesítve valósítjuk meg nevelő munkánkat. Az óvodai nevelés tiszteletben tartja a gyermek jogait, minden gyermek számára egyenlő esélyeket biztosít a színvonalas nevelésben való részvételre, ezzel is segíti a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását.

A gyermekek egyediségének, képességeinek megismerése és az arra való építkezés képezi pedagógiánk alapját. A differenciált egyéni fejlesztésekkel az optimális előrelépést, a tehetségek kibontakoztatását is kívánjuk szolgálni. A családi nevelést óvodánk oly módon kívánja kiegészíteni, hogy annak értékeit megismerve építi be nevelési rendszerünkbe. A nemzetiséghez tartozó gyermekek és a hazájukat elhagyni kényszerülő családok

gyermeküknek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a társadalmi integráció lehetőségét.

Az óvodai életrend nyugodt, kiszámítható ritmusával tesszük lehetővé a gyermekek számára az egészséges életmód és ahhoz kapcsolódó tevékenységek nyugodt körülményeit csakúgy, mint a sokszínű, inspiráló tapasztalatszerzést a világról.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk, figyelembe véve Magyarország Alaptörvényének értékeit és a Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket és tiszteletben tartva az életkori sajátosságokat, a gyermek mind teljesebb, egyéni képességeinek kibontakoztatását.

Minden gyermeknek joga van arra, hogy egyediségéhez optimálisan illeszkedő pedagógiai rendszerben a számára legkevésbé korlátozó és legkevésbé szegregált környezetben nevelkedjen. Ez a gyermekek oldaláról szükséglet, a felnőttek számára kötelesség. (Gyermek szükségletei: mozgásigény, biológiai-fiziológiai szükségletek, érzelmi biztonság iránti szükséglet, szeretet szükséglet.)

5.3. Óvodai nevelésünk alapelvei

„Növekedjétek a kegyelemben és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében.” (2Péter 3,18)

Keresztyén óvodaként hangsúlyozzuk, hogy az elsődleges és legfontosabb alapköve maga Jézus Krisztus, a Szentírás és a Magyarországi Református Egyház tanai. Ezen alapokra építve érvényesítjük az alábbi alapelveket.

- Harmonikus személyiségfejlődésük elősegítésére az egyéni képességeikhez igazodó nevelési módszereket és eljárásokat alkalmazunk, melyek fókuszában az életkorukra jellemző érdeklődésük felkeltése és fenntartása, a tevékeny óvodai mindennapok és önálló választások lehetősége áll.
- Érzelmi biztonságot nyújtó derűs légkört teremtünk, melyben természetes a gyermek alapvető szükségleteinek figyelembevétele és biztosítása, legyen az testi vagy pszichés vonatkozású. A nevelőhatásokat csakis őszinte szeretetkapcsolatra alapozzuk, amely az azonosulást, mintakövetést és kellő erőfeszítések megtételét is motiválja a gyermekekben.

- Egyszerű, a gyermekek elmélyült tevékenységét elősegítő szokásrendszert alakítunk, mely támaszt nyújt a szociális tanuláshoz, az érzelmi elköteleződéshez a helyes és értékes cselekedetek iránt.
- Az intézmény és a család együttműködésében a kölcsönös elfogadás és segítségadás megoldásait tartjuk hatékonyak.
- Az óvodai tevékenységek sokféleségében előtérbe helyezzük a gyermekek fejlődésében megmutatkozó hátrányok enyhítését.
- Egységes pedagógiai hatások közvetítésére törekszünk az értékátadás során a módszertani sokszínűség biztosításával.
- A gyermekek – mással nem helyettesíthető – szabad játékhoz való jogát messzemenően tiszteletben tartjuk.
- Egyenlő hozzáférést biztosítunk az óvodai élet minden területén, elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetés mindennemű megnyilvánulását.

Feladataink:

- Megtanítani, hogy Isten milyennek látja az embert, azon belül is a 3-6-7 éves korosztályú gyermeket.
- A gyermekek mozgáskultúráját fejleszteni (tartásjavító torna, néptánc, ovi-foci).
- Szociálisan, mentálisan, fizikálisan felkészíteni gyermekeinket az iskolai életmódra.
- A református nevelés világnézeti alapja a Szentírás és az abból táplálkozó hitvallásunk. Gyermekeinkben szeretettel, szakértelemmel (életkoruknak megfelelő módon) kívánjuk elültetni az „Ige magot”, mely igazán értékes emberré, személyiséggé formálja őket. Keresztyén nevelésünk alapelvéből következik, hogy törekszünk:
 - a gyermekeink sokoldalúan, harmonikusan fejlődő személyiséggé válására,
 - a hátrányok csökkentésére, az egyenlő bánásmód megteremtésére, a hátrányos megkülönböztetés elutasítására,
 - kiegyensúlyozott, boldog gyermekkor biztosítására intézményes keretek között,
 - valamint a keresztyén értékrend átadására, mely elsősorban a gyermek lelki életére irányul, de átszövi az általános nevelési feladatokat és a közösségi nevelést is.

- Egyszerű, a gyermekek elmélyült tevékenységét elősegítő szokásrendszert alakítunk, mely támaszt nyújt a szociális tanuláshoz, az érzelmi biztonság kialakításához.
- Egységes pedagógiai hatások közvetítésére törekszünk az értékátadás során a módszertani sokszínűség biztosításával.

Nagy hangsúlyt helyezünk óvodánkban a magyar nép kultúrájának megismerésére, átadására, tesszük ezt úgy, hogy a tevékenységekbe ágyazott tanulást a keresztyén ünnepeink és a néphagyományőrző jeles napok köré fűzzük. Hisszük azt, hogy a magyar nép hagyományait nem őriznünk kell, nem is ápolnunk, felelevenítenünk, hanem együtt megélnünk és átadnunk a keresztyén és a hagyományőrző ünnepeink alkalmával (Sebő Ferenc gondolatai).

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek egyéneként eltérő fejlődési ütemük, változó testi és lelki szükségleteik vannak, ezért a differenciált személyiségfejlesztés nevelésünk alapvető kritériuma. A társas együttélés és a közös tevékenységek megkívánják a következő magatartásformák hangsúlyos megalapozását: önfegyelem, másokat toleráló magatartás, segítőkészség, együttérzés, őszinteség.

5.4. Óvodai nevelésünk célja

A legfontosabb célunk az óvodában a hit, a szeretet, az elkötelezettség, a hitelesség megélése, Isten megismerése és megelőző szeretetének megtapasztalása.

- A gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevétele, személyiségük kibontakoztatása, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének segítése.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek inkluzív nevelése, képességeik differenciált fejlesztése.
- A gyermekek műveltségének életkori sajátosságaikhoz igazodó megalapozása, hogy majdan öntevékeny, kreatív és erkölcsös életvitelre legyenek képesek.
- Az egészséges életmóddal és a környezettudatossággal összefüggő magatartás megalapozása a gyermekekben.
- Átfogó célunk a keresztyén szellemű nevelés, ami által a gyermekek megismerkednek Isten szeretetével, gondoskodásával, személyes kapcsolatuk alakul Istennel, imádkozó emberekké válnak.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésének fokozott támogatása.
- A hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének megteremtése, hátránykompenzálása.

- A tehetségigéretes gyermekek kibontakoztatása.

5.5. Keresztyén szellemű nevelés - A hitre való nevelés

Keresztyén szellemű nevelésünknek fontos pillére a bibliai történetekkel való ismerkedés. Elsősorban itt a fenntartó egyházközség lelkipásztorára és hittanoktató-óvodapedagógusunk szakmai tudására építünk. Ők segítik a nevelőtestületet a kidolgozott szakmai éves terv megismerésében, alkalmazásában és a mindennapos gyakorlatba történő beépítésében.

*„Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez;”
(Efézus 2,8)*

Ahogy a fenti ige is mutatja, a hit ki nem érdemelhető, meg nem vásárolható ajándék. Intézményünkben személyes példamutatással, hittanoktatással (bibliai történetek, énekek, drámajáték), imádságainkkal segítjük a hitre való nevelést, tudva, bízva abban, hogy a felülről jövő áldások el- és befogadásra találtak.

A hitéleti nevelés és hitre nevelés csak az evangélium szellemében valósulhat meg. Feladatunk, hogy a gyermek személyiségét, érzelmét, értelmét a közösségi, szociális viszonyulásait ennek tükrében segítsük elő.

Elsősorban a szülő felelős a gyermeke lelki neveléséért, fejlődéséért. Az alapot otthonról kapja. Ezért fontos a szoros együttműködés a családdal. A 3-6-7 éves gyermek érzelmi beállítódása miatt a hozzá közel álló felnőttek véleményét fogadja el. Az előttük lévő példa, a szülő hite, hitélete nagymértékben meghatározza az ő gondolatait, élményeit. Ezért fontos szerepet tölt be a biztonságos családi háttér az Istenkép kialakulásában. Intenzív módon inkább átéljük, mint megértjük a hitbeli dolgokat.

*„A lélek gyümölcse: szeretet, türelem, hűség, jóság, öröm, békesség, szíveség, szelídség...”
(Galata 5,22)*

Elképzelhető, hogy a gyermekek többsége az óvodában hall először imádságot. Kezdetben utánozzák a kezünk összekulcsolását, később tanulnak tőlünk imádkozni. Nem erőltetjük, a példa hatására válik megszokottá a tevékenységek előtti és utáni imádság.

A napi áhítatot fokozatosan vezetjük be. Megszokják, hogy ilyenkor elcsendesedünk, mindenki Isten elé viheti örömeit, bánatát, hálaadását, gondjait. Menete: ének, imádság, történet, beszélgetés, imádság, ének.

Kezdetben azt is meg kell szokniuk, hogy az imádság szent dolog, olyankor ne figyeljenek másra, hiszen elcsendesedés és Istenre figyelő szív és fül kell hozzá.

Az óvodáskor az a legfogékonyabb időszak, amikor egy egész életre meghatározó lehet Isten közelségének élménye.

Fontos cél eleinte az egymás, az óvoda, a csoport megismerése, az összetartozás élményének felismertetése. Később a gyermekek életében megjelenő konfliktusok kezelésének biblikus megoldásait is tanítjuk. Továbbá a bibliai történetek megértéséhez nélkülözhetetlen fogalmak, korabeli eszközök, tárgyak, szokások megismertetése is feladatunk. Többnyire a Bibliában található, életünkben nap mint nap előforduló fogalmakról beszélgetünk, mint például: a szeretet, boldogság, szomorúság, barátság, együttérzés, ünneplés, meglepetés, várakozás, megbocsátás, elengedés stb.

Az egyházi ünnepek alkalmával a bibliai történeteken keresztül beszélünk az ünnepi szokásokról, az ünneplés lényegéről. (Lehetőséget adunk a családoknak a vasárnapi Istentiszteleteken való részvételre.)

A szülők beiratkozáskor írásban nyilatkoznak annak tudomásul vételéről, hogy gyermekük az óvodában egységesen református hitéleti tevékenységeken vesz részt (lehetőséget kínálunk a gyülekezeti alkalmakba való bekapcsolódásra).

A hitre nevelés áthatja az óvodai élet egészét, az óvodában töltött minden percet:

- köszönési formák,
- játékidő,
- csendes percek (mindennapos lelki beszélgetés),
- bibliai történetek,
- templomlátogatás,
- tevékenységek előtti - utáni imádság.

Bibliai történetek

Célunk a helyes Istenkép kialakulásának segítése, megéreztetni a gyermekekkel az Isten szeretetének jó ízét, ezért hangsúlyozni kell a szeretetet, rámutatni a bizalomra, hogy növeljük a gyerekekben az ősbizalom csíráját.

A jól megválasztott történet, példázat megismertetése körültekintést igényel az óvodapedagógusoktól, alapja a Református Keretprogram. Az Ige pontos megértéséről az Úr gondoskodik Szentlelke által, a gyermekek őszinte szívvel fogadják az evangéliumot.

A bibliai történetek, példázatok kiválasztásakor fontos:

- az óvodapedagógusok imádságban kérjék Isten vezetését felkészülésük és az áhítatok előtt,

- ne térjünk el az Ige üzenetétől,
- az elmondás igazodjon a 3-7 éves gyermekek sajátosságaihoz, hangsúlyozva, hogy az nem mese,
- az üzenet az egész napi tevékenységben előkerülhet.

Az evangélium hitünk szerint a gyermekek által eljut a családokhoz.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A tanult imádságokat önállóan mondják. Az imádság mondás életük természetes részévé válik.
- Várják a bibliai történetmondás alkalmát.
- Segítenek a történetmondás és a történet hallgatás körülményeinek a megteremtésében.
- Az ismert történetek közül szívesen báboznak, dramatizálnak, ábrázolnak számukra kedves jeleneteket.
- Ismernek a keresztyén ünnepekhez kapcsolódó verseket, énekeket.

5.6. Elvárás munkatársainkkal szemben

Olyan etikai és szakmai magatartás a kívánalom óvodapedagógusainktól és az itt dolgozó munkatársaktól, melyet a fenntartó egyházi testületek törvényei, szabályrendeletei, nevelőkre vonatkozó etikai kódexe is megkövetel.

MRE 2005. évi II. tv. VII. 53.§ alapján: „a pedagógus hivatásának gyakorlása közben és magánéletében egyházához és hazájához való hűségével, feddhetetlen életmódjával, vallásának gyakorlásával mutasson példát.”

MRE Kt VII. 48.§ alapján: „Az intézmény minden alkalmazottjának tekintet nélkül arra, hogy milyen vallású és milyen munkakörben dolgozik, figyelembe kell vennie, hogy református keresztyén közösség munkatársa, és köteles megjelenésével, megnyilatkozásaival, valamint életvitelével segíteni az ifjúság evangéliumi hit és erkölcs szerinti nevelését.”

A református intézmények számára készült „Etikai kódex” ismerete és betartása, a keresztyén életvitel folytatása kötelezettségeink közé tartozik; nevelőtestületre, vezetőre és vezetettekre egyaránt vonatkozik. Megkívánjuk, hogy az Etikai kódexnek megfelelő magatartás – a gyermekek számára elsődlegesen érthető – nonverbális csatornákon is megnyilvánuljon. Elfogadó, problémamegoldó, pozitív, segítőkész, szeretetteljes, de nem megengedő attitűd az elvárásunk. A nap minden percében, és minden mozdulatban tükröződjön vissza Isten

végtelen szeretete. A református intézményben dolgozók léte modell és minta mind a szülők, mind a gyermekek számára.

A gyermekkor az életnek az a szakasza, amikor a legnyitottabb az őt ért benyomásokra, s nyitva áll Isten dolgai iránt. Ebben rejlik a keresztyén óvoda nagy lehetősége.

A gyermek és egymás tisztelete jellemezze kapcsolatainkat, gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt, felnőtt-felnőtt viszonylatában. Úgy teszem a dolgom mások javára, hogy csendben igyekszem a helyeset cselekedni, munkánk velejárója az alázatos odafordulás.

Pedagóguskép

- Az óvodapedagógus nyitott minden értékre, szakmai érdeklődését ébren tartja.
- Az intézmény vezetőségének lehetőséget teremt a munkatársak lelki épülésére (bibliaórák, áhítatok, istentiszteleti alkalmak, munkatársi csendes percek, csendes hétvégék, lelki gondozás), szakmai fejlődésre (továbbképzések, konferenciák).
- Intézményünk minden dolgozója Isten szeretetéből merítve feltétel nélkül szereti és tiszteli a gyermeket, a szülőt, elfogadja a különbözőséget.
- Az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követik és írásban rögzítik a PDCA rendszert felépítve (PDCA: plan – tervezés, do – cselekvés, check – ellenőrzés, act – beavatkozás)
- Testvérként, munkatársként, összhangban, egymás erősségeire építve végzi feladatát.
- Az óvodai mindennapokban a pedagógus adja meg az irányító metódust, amit a munkatársaknak összhangban kell megvalósítani.
- Tervezi a saját szakmai jövőjét, fejlődési lehetőségeit, ismereteit gyarapítja önképzés és továbbképzés során egyaránt.
- Szakmailag elhivatott, megfelel a társadalmi, oktatáspolitikai, és szervezeti elvárásoknak.

Pedagógiai asszisztens kép

- Figyelemmel kíséri az óvodapedagógusok elvárásait és annak megfelelően vesz részt a nevelőmunkában.
- A gyermekekkel türelmes és szeretetteljes a kapcsolata, segíti személyiségük fejlődését.
- Tevékenyen vesz részt a gyermekek gondozási feladatainak ellátásában, szokásainak kialakításában, fejlesztésében.

- Gondoskodik a gyermekek testi épségéről, erkölcsi védelméről, a balesetek megelőzéséről.
- Magatartásával, viselkedésével és beszédkultúrájával pozitív mintát ad, értékeket közvetít.
- Aktív segítőként vesz részt a rendezvények szervezésében, lebonyolításában.

Dajka kép

- Figyelemmel kíséri az óvodapedagógusok elvárásait és annak megfelelően vesz részt a nevelőmunkában.
- Elfogad minden gyermeket és ennek megfelelően segíti személyiségük fejlődését.
- A szokásrendszer alakításában erősíti a gyermekeket személyes példaadással.
- Megfelelően, példamutatóan kommunikál a gyermekekkel és felnőttekkel egyaránt.
- Folyamatosan biztosítja az óvodai élethez szükséges megfelelő higiéniai feltételeket pontos, precíz munkavégzéssel.
- Aktívan részt vesz a rendezvények lebonyolításában.

Kíváncsi a szülőkkel szemben

Az óvoda igazi keresztyén szellemisége a szülők támogatása nélkül nem valósulhat meg. Természetesnek vesszük, hogy a szülők elfogadják, tisztelik az óvoda református jellegét, értékrendszerét, nevelési elveit, becsülik az intézményben dolgozók munkáját. Ennek érdekében lehetőséget biztosítunk arra, hogy az óvoda pedagógiai programját, feladatait megismerjék. Beiratkozás alkalmával a szülők nyilatkoznak arról, hogy az óvodánk keresztyén szellemiségében történő nevelését elfogadják.

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Intézményünk több kiemelt feladatot kíván képviselni a XXI. század óvodai nevelésében:

1. Keresztyén értékrend megérettetése, átadása (imádságok, áhítatok, énekek, bibliai történetek, a hiteles mindennapok segítségével)
2. Néphagyományaink felelevenítése, hagyományőrző ünnepeink közös átélése (népi játékok, dalok, rigmusok, mondókák, mesék segítségével)
3. Beszéd-kommunikációs képességek optimális alakítása (mondókák, beszédszerveket ügyesítő játékok, szólások, közmondások, nyelvgyötrők megismertetésével)

4. Környezet megismerésére és védelmére való nevelés
5. Tehetséges gyermek felismerése, a tehetségek gondozása.

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodás korú gyermek testi, lelki, szociális szükségleteinek kielégítése, azaz:

- egészséges életmód alakítása
- az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6.1. Az egészséges életmód alakítása

Az óvodában az életritmus, a táplálkozás, a testápolás, öltözködés, mozgás, testedzés, pihenés és alvás megszervezésével, az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel, és az ezeken alapuló szokások kialakításával biztosítjuk a megfelelő egészséges életmódot.

A gondjainkra bízott gyermekek egészségben való megtartása, szervezetük edzése, ellenállóbbá tétele, a stresszhatások feldolgozásának segítése mindennapos, folyamatos tennivaló. Az egészségnevelés a pedagógia munka gyakorlatába ágyazódik, valamennyi nevelési főfeladathoz kapcsolódik, szerves része minden nevelési-oktatási területnek. Komplex módon jelen van minden nevelői tevékenységben.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

Céljaink az egészségnevelés során

- Napirendünk alakításával nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó kialakítása.

- Tárgyi és természeti környezetünk megóvása, szépítése, ezáltal egészséges, élhető környezet alakítása.
- A fejlődő szervezet ellenálló képességének növelése, a különböző hőmérsékletekhez való optimális igazodás, (hideg-meleg megéreztetése), réteges öltözködés preferálása.
- Helyes táplálkozási szokások alakítása.
- Egészségmegőrző szokások alakítása, betegségek megelőzése (preventív gondolkodás).
- A szabadidő aktív, tartalmas eltöltésére szoktatás.
- Egészségkárosító magatartásformák elkerülésére nevelés.
- A gyermekeken keresztül a családok szemléletének alakítása, formálása.

A **gondozási tevékenységgel** biztosítjuk a gyermekek testi, lelki jóllétét az óvodában. Figyelemmel kísérjük a gyermekek napi gondozottságát, öltözékét, étvágyát, wc használat szükségességét, alvásigényét, fáradását. Saját szükségleteinek kielégítésére neveljük őket, megteremtve a gyakorlás lehetőségét, eszközeit, pl. étkezésnél önállóan teríthetnek maguknak, önállóan vagy a felnőttek segítségével öltözhetnek, önállóan moshatnak fogat, használják a zsebkendőt, rövid hajúak a fésűt. Mindezek legfontosabb feltételének tekintjük a szeretetteljes, sok megerősítést, biztatást nyújtó személyes kapcsolatot a felnőttekkel. A csoportszobában és az óvodán kívüli tevékenységeknél is elsődleges szempont a gyermekek egyéni és életkorukhoz igazodó szükségleteire figyelés, pl. ivóvíz folyamatos biztosítása, veszélyhelyzetek kiküszöbölése, intenzívebb erő kifejtést és pihenést biztosító tevékenységek váltakozása.

Étkezés

- A növekedés és a fejlődés egyik legfontosabb előfeltétele az egészséges táplálkozás, amelyre már az óvodában is kiemelt figyelmet kell fordítanunk. A napi háromszori étkezésről elmondhatjuk, hogy ételeink ízletesek és változatosak. Az egészséges táplálkozás keretében minden nap tízóraira gyümölcsöt és zöldséget biztosítunk a gyerekek számára az ételszállító cég és a szülők bevonásával.
- A folyadék az étkezések alkalmával és az egész nap során igény szerint rendelkezésre áll a gyermekeknek.
- Nagy gondot fordítunk különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére.

- Születésnapok alkalmával gyümölcssalátát, szárított magvakat, aszalt gyümölcsöt preferálunk.
- Rendszeresen alkalmat teremtünk zöldség-, gyümölcssaláta elkészítésére.

A testápolás, öltözködés

Fontos az önállóságra való nevelés a testápolás területén.

Fontosnak tartjuk a réteges öltözék biztosítását, gyermekeink önállóságának alakítása ezen a területen is fontos feladat. Ismerkedjenek a gombok, cipzárok, patentok, fűzők használatával.

Mozgás

- A gyermekek mozgásigényének kielégítésére, testi képességeinek fejlesztésére spontán és szervezett lehetőségeket biztosítunk. A kedvező gyermeklétszám, az udvar és a tornaterem kiválóan alkalmas arra, hogy játékidőben a csoportszobán belül és kívül is végezzenek nagymozgásos tevékenységeket a gyerekek. Ehhez az óvodapedagógus teremti meg a balesetmentes és változatos feltételeket (eszköz, balesetmentes hely, idő, ötlet).
- A mindennapos mozgásra és szervezett foglalkozásra, a napi- és hetirend szerint kerül sor.
- A szabad levegőn történő délelőtti és délutáni mozgás, a játék mindennapi elfoglaltsága a gyermekeknek. Itt lehetőség nyílik új mozgásformák kipróbálására, begyakorlására, önbizalmuk erősítésére. Játékos alkalmakat teremtünk az időjáráshoz való alkalmazkodáshoz, testedzésre, immunrendszerük erősítésére.
- A rendszeresen szervezett séták és kirándulások a mozgásigény kielégítésén kívül együttes élményt is jelentenek a gyermekek számára.

Pihenés

- A mindennapi pihenés, alvás a csoportszobában történik. Az egyéni alvásigényt figyelembevéve biztosítjuk, hogy minden kisgyermek egyéni szükségletének megfelelően pihenessen (alvókák, stb).
- Nyugodt légkört teremtünk. Elalvás előtt mesével, énekléssel, dúdolókkal altatunk a csoportban kialakított rend szerint. Mindenki számára biztosított az otthonról hozott puha alvóka használata a pihenéshez.
- A csoportszoba levegőjét naponta többször szellőztetéssel frissítjük.

- Kényelmes, higiénikus fekvőhelyet biztosítunk.

A lelki egészség fejlesztése

A nevelési-oktatási intézményben folyó lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek esetében a környezethez történő alkalmazkodást, pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére, felkészítsen és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket.

Az óvodában a gyermekek testi épségének védelme és a balesetmegelőzés is fontos feladat.

A személyi és tárgyi feltételek biztosítása, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzése, valamint karbantartása, a hibaforrások megszüntetése mindennapos tevékenység számunkra. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságaiból, a szenzoros koordináció zavaraiából adódóan következhetnek be tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek szükségessé teszik az óvodapedagógus állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését.

Az óvodapedagógus feladata:

- a gyermekek egészségének védelme, testi fejlődésük elősegítése, természetes mozgásigényük kielégítése,
- megfelelő higiéniai szokások alakítása a szülők, óvodapedagógusok és segítő szakemberek segítségével és közreműködésével,
- egészséges és biztonságos környezet, megfelelő óvodai életritmus kialakításával testi-szellemi fejlődésük segítése,
- balesetmegelőzés,
- a gyermekek saját és egymás testi épségének óvására, megóvására nevelés,
- környezettudatos magatartás alakítása a környezetszennyezés megelőzésével, a környezet védelméhez, megóvásához és a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások alakítása,
- saját egészségük védelmére nevelés (zsebkeendő használat, kézmosás evés előtt, közös használati tárgyak tisztántartása).
- testi-lelki egészség fejlesztése, magatartási problémák kezelése,
- bántalmazás megelőzése,

- rendszeres védőnői kapcsolattartás a gyermekek higiénés ellenőrzése, probléma megbeszélése érdekében (pl. érzékszervi, tartási rendellenességek),
- rendszeres testedzés, időjárásnak megfelelő öltözködés, kirándulás, óvodán kívüli programok szervezése minden évszakban,
- a sajátos fejlődésű gyerekek beilleszkedésének segítése, konfliktuskezelésre nevelés,
- A kulturhigiénés életmód szokásainak megalapozása.
- Egészséges életvezetés megalapozása.
- A környezettudatos magatartás kialakítása.
- Különleges esetekben szakemberek bevonásával történő prevenciók, korrekciós feladatok

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- szívesen járnak óvodába,
- kiegyensúlyozott, nyugodt napokat megélve, helyes énképük fejlődik
- a kívánt tevékenységi formákhoz pozitívan viszonyulnak,
- önállóan, az aktuális és az egyéni szükségleteknek megfelelően végzik a tisztálkodással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a pihenéssel kapcsolatos teendőiket, törekedve az egészségmegőrzésre, illetve a betegség megelőzésére, az ezekhez szükséges tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használják, óvják, helyére teszik,
- az önkiszolgáló tevékenységek a készség szintjére fejlődnek, automatizálódnak,
- igénylik a rendszeres testmozgást,
- ismeretekkel rendelkeznek az egészséges életmóddal kapcsolatban,
- kialakul az önmaguk és környezetük iránti igényesség, törekednek a környezet megóvására, védelmére,
- egészségükkel kapcsolatban képesek a mindennapi élet alternatívái közül az „egészségesebbet” választani,
- kialakul a testképük.

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása

A gyermekek óvodába lépését az „anyával együtt történő befogadás” lehetőségével igyekszünk megkönnyíteni.

Az óvodába kerülés az első komolyabb szeparáció (elszakadás) a családtól. Az elválás egyaránt megviseli a szülőket, a testvéreket és az óvodába kerülő gyermeket. A gyermek általában a következőt érzi: félelem, bizonytalanság, magány, szorongás.

Beszoktatásunk, befogadásunk alapelve a fokozatosság. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a kisgyermek szülőjével közös élményt szerezhessen az óvodában. Együtt ismerkedjenek a csoportszokás szabályrendszerével, óvodapedagógusokkal, társakkal, új környezettel, játékokkal. Minden kisgyermek más, beszoktatásuk is különböző; egyéni beszélgetések, tapasztalatok alapján az óvodapedagógusok javaslatot tesznek az optimális beszoktatás, befogadás érdekében. A fő cél az érzelmi biztonság mielőbbi megalapozása.

Beszoktatási rendszerünk

A **beszoktatást/befogadást** megelőzi a családokkal történő kapcsolatfelvétel, családlátogatás, a bizalmi légkör megteremtésének érdekében. Már ekkor kihangsúlyozzuk, hogy beszélgessenek arról, hogy mi történik egy óvodában, kik lesznek ott, hol van az óvoda. A szülők az óvodáskorra elvárható önállóságra neveléssel megkönnyítik a gyermekük feladatát (öltözködés, evés stb.)

Fontos, hogy csak pozitív hangsúllyal kerüljön elő az óvodáztatás, soha ne fenyegetőleg. Tájékoztatást adunk az óvodánk napirendjéről és annak fontosságáról. A nyári szülői értekezleten kiosztjuk az óvodai jeleket, hogy azok időre és minden ruhadarabba belekerüljenek.

A szülő legyen határozott, de megértő gyermekével, ha tiltakozik az óvoda ellen. Soha ne hagyja az óvodában búcsú nélkül a gyermekét! Tartsa meg ígéretét, hogy mikor jön a gyermekért. Ajánlott a fokozatosság elvét tiszteletben tartva, hogy az első héten otthon pihenjen a kisgyermek ebéd után.

Elengedhetetlen, hogy az óvoda szokás- és szabályrendszerét a szülők a kezdetektől fogva az óvodapedagógusokkal együttműködve erősítsék a gyerekekben.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek érzelmileg biztonságban nővekedjenek. Ez nevelésünk alapja. Az óvodás korú gyermek jellemző sajátossága, hogy magatartása érzelmektől vezérelt. Ezért alapvető feladat a kiegyensúlyozott, szeretetteljes, a Biblián alapuló állandó és örök értékrend, a biztonságot nyújtó légkör és szeretetteljes mindennapok megteremtése. Merjük alkalmazni a szeretetnyelveket a hétköznapi munkánkban.

Az érzelmi nevelés célja:

- érzelmi biztonság megteremtése,

- nyugodt, derűs, szeretetteljes légkör kialakítása,
- az erkölcsi, szociális érzékenység fejlesztése,
- az éntudat alakítása,
- a különbözőség megértése, elfogadása.

Az óvodapedagógus keresztyén lelkülettel bír, példamutatása biztos alapot teremt a gyermekek számára. Szeretettelvünk alkalmazása nélkülözhetetlen!

A keresztyén óvodában az óvodapedagógus hite semmivel nem pótolható értéket képvisel az érzelmi nevelés folyamatában. A gyermek-gyermek kapcsolat során fejlődik az alkalmazkodás, a társas kapcsolatok, a kooperáció és a kommunikáció. Az életkori sajátosságokat tükröző társas együttélés és az énkép kialakulása folyamatos fejlődésen megy keresztül. Kialakul mások akaratának tudomásul vétele, konfliktushelyzetek kivédése és megoldása, a csoportban kialakult helyzet reális felmérése.

A jó pedagógus a gyermek szemével lát, fülével hall és szívével érez.

Hiteles keresztyén magatartás megélése elengedhetetlen az érzelmi stabilitás kialakítása tekintetében.

A gyermek különösen fogékony a felnőttek érzelmeire, hangulataira, ezért fontos, hogy óvodánkban a gyermekeket kiegyensúlyozott, gyermekcentrikus, szakmailag elhivatott, érzelmileg magas fokú intelligenciát mutató óvodapedagógusok és dajkák vegyék körül.

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása:

- együtt ünneplések,
- születésnapok, jeles napok,
- ünnepeink: tanévnyitó, tanévzáró istentisztelet a templomban,
- közös készülődések,
- kirándulások, családi kirándulás,
- séták az óvoda körül
- múzeumok látogatása.

A gyermek érzelmvilágát mindezek gazdagítják. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztyén kulturális értékek a hazaszeretet és a szülőföldre és családra

való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A mindennapi mese, ének és tartalmas játék segítségével lehetővé tesszük, hogy a gyermekek élményszerűen átélhessék azokat az erkölcsi érzelmeket, melyek szocializációjuk szempontjából elengedhetetlenek, a segítőkészséget, együttérzést.

Jelentős szerepet tulajdonítunk óvodánkban a napi rendszerességgel ismétlődő csendes perceknek, mesehallgatásnak, bibliai történetmondásnak és közös ünnepvárásnak.

Az óvodapedagógus feladatai:

- biztonságérzetet adó szokás- és szabályrendszer alakítása, mely lehetőséget ad a közös élmények átélésére és az önálló elképzelések megvalósítására,
- empátiás készségük és szociális érzékenységük fejlesztése,
- a gyermekek pozitív, negatív élményeinek, gondolatainak figyelmes meghallgatása, megoldási utak keresése,
- az érzelmi intelligencia fejlesztése az érzelmi kifejezőmód elmélyítésével, önkontroll alakításával,
- a csoportjainkban kialakított sajátos szokásrendszer alapja óvodánk házirendje,
- célja nem a korlátozás, hanem a helyes iránymutatás. Kellő határok nélkül a gyermek bizonytalanná, zavarttá, közönyössé válik. A nevelés folyamatában a teljes szabadságot károsnak tartjuk,
- a viselkedés szabályozásában a pozitív megerősítés, a dicséret módszerét alkalmazzuk. A gyermeki magatartás alakításában az óvodánk valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése modell értékű,
- a keresztyén értékrendnek megfelelő erkölcsi tulajdonságok alakítása, pl. becsületesség, igazmondás, a tettek reális következményeinek elfogadása, egymásra való figyelés, öröm, megbecsülés érzésének megtapasztaltatása,
- a kötődést erősítő érzelmek és kifejezőmódok identitástudat erősítése, a családhoz, óvodástársaihoz, felnőttekhez, szülőföldről, nemzethez, természeti és épített környezethez,
- baráti kapcsolatok segítése, tiszteletben tartása,
- közös feladatok, közös tevékenység a családdal (játsszódélután, ünnepek, alkotó délelőttök, stb.),

- a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek beilleszkedésének segítése, szükség esetén nevelésükhöz szakemberek bevonása.
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldről és a családdal való kötődés alapja.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- kialakul a közösség, társak iránti igényük. *„Nem jó az embernek egyedül lenni...”* (1Mózes 2, 18)
- képesek betartani a közösségi élet szabályait, alkalmazkodnak a szokásokhoz. *„És amint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is akképpen cselekedjétek azokkal.”* (Lukács 6, 31)
- konfliktusaik megoldásával próbálkoznak, kompromisszum készek. *„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”* (1Korinthus 16, 14)
- a választott tevékenységben kitartók, a tevékenységet türelmesen befejezik,
- feladattudatuk kialakulóban van,
- szívesen segítenek egymásnak és a felnőtteknek,
- felelősséget éreznek egymásért és a vállalt feladatokért, kialakul önfegyelmük,
- tudják érzelmeiket kifejezni szóban, cselekedetben,
- empátiás készségük megnyilvánul, *„Örüljétek az örülővel, sírjatok a síróval.”* (Róma 12, 15)
- társas kapcsolataik, a közösségben elfoglalt helyük kialakul, elfogadják a másikat, toleránsak.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés az óvodában a teljes nevelési folyamatot áthatja. Derűs légkörben, vonzó tevékenységekkel, interperszonális kapcsolatokkal ébresztjük fel és tartjuk fenn a gyermekek beszédkedvét. Kiemelt feladatunknak tekintjük a magyar anyanyelvünk szépségére rávilágítani, annak gazdagságát (szólások, közmondások) a gyermekek elé tárni, mondókáink, népi rigmusaink, népmeséink, népi és egyházi énekeink, imádságok,

aranymondások, a Bibliában is benne lévő igaz történetek segítségével. Olyan kommunikációs helyzeteket teremtünk, melyekben fejlődik beszédkapcsolatuk, képessé válnak azok folyamatos fenntartására. Mindezt megalapozni kívánjuk a kapcsolatfelvétel (köszönés) helyes kulturális szabályainak rögzítésével, alkalmazásával.

Kiemelten fontosnak tartjuk az óvodapedagógusok példamutató, utánzásra alkalmas kifejező, szép beszédét, valamint az árnyalt metakommunikatív kifejezőmódot.

A nap minden percében, természetes módon adódó helyzetekben megérezzetjük a gyermekkel a magyar nyelv változatosságát, játékosságát, érzelmeket kifejező árnyaltságát, humorát.

A beszédkapcsolatok kialakulásának alapja az óvodapedagógus és a gyermek közötti szeretetteljes viszony, a jó csoportléggkör.

A kisgyermeket megismerve, megerősítjük a szülőket abban, mennyire fontosak a gyerekek anyanyelvi fejlődése szempontjából a mindennapi beszélgetések, mesék, mondókák.

Az altatók, dúdolók, az ölbé vevő mondókák fokozzák a gyermekek biztonságérzetét. A legtöbb népi mondóka összeköthető mozgással, fejleszti a gyermek mozgáskoordinációját is. Beépítjük az irodalmi anyagunkba a természethez kapcsolódó rigmusokat, találós kérdéseket, szólásokat és közmondásokat, nyelvtörőket.

Fontos számunkra, hogy gyerekeink ne csak tudjanak, hanem képesek legyenek megszerzett ismereteiket szavakba önteni.

Megteremtjük az önálló tanuláshoz szükséges feltételeket, a véleményformálás és ítéletalkotás lehetőségét. A gyermekek élményeit, tudását, tapasztalatait folyamatosan bővítjük az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Eközben fejlődnek az ismeretek rendszerezéséhez szükséges készségeik és képességeik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a pozitív beszélő-környezet megteremtése,
- a szókincs, a kifejezőkészség fejlesztése, a nyelvtanilag helyes beszéd alakítása, beszédbátorság fejlesztése, pozitív mintaadás hangsúlyozása.
- a nyelvi identitás és alkotóképesség fejlesztése,
- az érzelmek felismerése és kifejezése,
- a gondolkodás fejlesztése a problémamegoldó, kreatív gondolkodás irányába,
- a minden érzékszervre ható tapasztalatszerzés, folyamatos tevékenykedtetés biztosítása,

- fogalmaik, képzeik gazdagítása az új tapasztalatok összekapcsolása a már meglévőkkel, az alkotóképesség és a képzelet fejlesztése,

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- igénylik a mindennapos mesélést, képesek követni, megérteni belsővé formálni a mondanivalóját,
- szívesen beszélnek egymással és a felnőttekkel, mondanivalójuk érzelmi árnyalására is képesek. Saját gondolataik kifejezésére vállalkoznak, bátran használva választékos szókincsüket,
- végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét,
- egyszerű, helyes bővített mondatokat képesek megalkotni, használni
- képesek az átélt események, történések, mesék, érzelmek felidézésére,
- képesek elemi következtetésekre ok-okozati összefüggések felismerésére,
- kialakul a testséma, a pontos térészlelés, téri tájékozódás,
- kombinatív képességük a matematikai gondolkodásukban, játéktevékenységeikben megnyilvánul.

7. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Napirend-hetirend

Az óvoda napirendjében a teljes nyitvatartási időben biztosítjuk a játék folyamatosságát. Fontosnak tartjuk, hogy a mindennapok folyamán megjelenjenek a hitélet során tanult imádságok (reggeli ima, ima betegekért, étkezés előtti-utáni imák, pihenés előtti ima), elcsendesülés, az áhítat percei. Hangsúlyos, hogy megjelenjen a játékidőben a mindennapos mesélés, mozgás, énekes játék, vizuális tevékenység.

A helyes életritmus kialakítása szempontjából a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenységeket az óvodapedagógus tudatosan a gyermek élettani és egyéni szükségleteit figyelembe véve tervezi a napirendben.

Óvodánkban vegyes csoportokat alakítunk, lehetőséget adva arra, hogy a különböző korú gyerekek egy csoportban nevelkedhessenek, mint egy nagycsaládban. Kicsi és nagy együtt van jelen, a jó példát erősítve, egymást segítve, támogatva, elfogadva.

A gyermekek érdeklődésük, szabad választásuk szerint vesznek részt a legtöbb tevékenységben. Kivételt képeznek az életkorhoz (egyéni fejlettséghez) kötött elfoglaltságok és tanulási helyzetek. Pl.: nagymozgásos foglalkozások, egyéni fejlesztések.

A gyermek egészséges fejlődéséhez a rugalmas és folyamatos napirend biztosítja a feltételeket, melyet a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek jellemeznek.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és a gyermekek egyéni szükségleteihez. Figyelembe veszi a helyi szokásainkat, igényeket, a tevékenységek közötti belső arányokat, a játék kitüntetett szerepét.

Az óvodai nevelés tervezését, a gyerekek megismerését, fejlesztését, fejlődésük nyomon követését, annak rögzítését, különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Az óvoda ajánlott napirendje

6.30 -7.00	Játék, egyéb szabadon választott tevékenység az ügyeletes csoportban
7.00-12.00	Érkezés, gyermekek fogadása, szabad játék Játék , szabadon választott tevékenységek, képességfejlesztések Reggeli Áhítat/Csend percek - hitéletre nevelés 10-25 perces együttlét Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek , (vers-mese, énekzene, énekes játékok, gyermektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok, mozgás,) Testápolási teendők , előkészületek a tízóraihoz, mindennapos frissítő torna, Játék , egyéb tevékenységek a szabadban
12.00-15.00	Testápolási teendők, ebéd, mesehallgatás , pihenés
15.00-16.30	Folyamatos ébredés, testápolási teendők, előkészületek az étkezéshez, uzsonna Játék, szabadon választott tevékenységek , egyéni képességfejlesztések, hazabocsátás
16.30-17.30	Játék , egyéb szabadon választott tevékenység az összevont ügyeletes csoportban

Tervező munkánk alapja az intézmény pedagógiai programjában megfogalmazott célkitűzések. Éves tervet készítünk, amelyet havi tervekre bontunk, majd heti tervekre és napi tervekre. Tervezésünkre egymásra épültség és komplexitás jellemző, hiszen egy téma köré rendszerezünk minden műveltség tartalmát. Az óvodás korú gyermek így gazdagodik a legnagyobb mértékben.

A hetirend kialakításának elvei:

- a tevékenység szervezésének formája témától függően változhat, az óvónő döntése alapján kötött vagy kötetlen.

A hetirendet befolyásoló tényezők:

- a tornaszoba használatának időbeosztása,
- a logopédiai, és a fejlesztő foglalkozások időpontja.

A hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki, amely a csoportnaplóban szerepel.

8. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

8.1. Játék

A játék az óvodai nevelés leghatékonyabb nevelési eszköze, legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége a kisgyermek életében.

Minden nap biztosítjuk a zavartalan, hosszan tartó, elmélyült szabad játék lehetőségét.

A játékban a kisgyermek szinte észrevétlenül tanul, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló élethelyzeteket, az őt érő pozitív, negatív élményeket. Viselkedését, fejlődését nagyban befolyásolja a játék, hisz újraélheti kellemes élményeit, megnyugodhat, kiélheti szorongásait.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékba tagolja. Így válnak kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenységgé a mozgásos játékok, a szerepjátékok, az építő, konstruáló játékok, a szabályjátékok, a dramatizálás és a bábozás.

Fejlődik a gyermek megismerő képessége, kezűgyessége, motorikuma, mozgása, testi erőnléte, képzelő ereje, nyelvi kommunikációja.

Megtanulja a társakhoz való alkalmazkodást, az érzelmi odafordulást, a közösségi élet alapformáit, gyakorolja a keresztyén erkölcs jellemzőit. Fejlődik értelme, gondolkodása. Gazdagodik ismerete, tapasztalata, érdeklődési köre, integrálja a külső és belső világot. Mindezek által az óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze a játék.

A kisgyermek első játszótársa a felnőtt, az óvodapedagógus. Az óvodapedagógusok személyes példája, hiteles, őszinte viselkedése minta, ösztönző hatású a kisgyermek játéktevékenységére.

Fontos szempont, hogy gyermekeink egymás mellett, békességben játszhassanak. A gyakorló játékhoz bővebb helyre, a szerepjátékokhoz több, kisebb zugra van szükség. Az építés, barkácsolás védett helyen legyen, hogy több napon át folytatódhasson, és ne legyen balesetveszély forrása.

Minden évszakban sokat játszunk az udvaron, adottságait kihasználva itt is megteremtjük a szabad játék lehetőségét.

Célok:

- a gyermekek szocializációjának elősegítése önmaga, társai és a környező valóság játékban történő megismerése által.
- elaboráció megélése a játékon keresztül.

Feladatok:

- az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- a játékhoz elegendő hely, idő és eszközök biztosítása
- ötletek, helyzetek, élmények megteremtése a sokszínű játéktevékenységhez
- a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- a szabad játék túlsúlyának biztosítása
- a mintaadás fontossága (valódi játszótársként részt venni a játékban)
- a gyermeki fantázia kibontakozását segítő játékok, játékformák, játékszituációk feltételeinek biztosítása (anyagok, használati tárgyak, képek, eszközök, játékszerek),
- udvaron egyéb lehetőségek kihasználása mellett a mozgásos játékok kezdeményezése,

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- szívesen, önállóan kezdeményeznek játékot, megszervezik a tevékenységet,

- képesek együttműködni, szabályokat felállítani, megállapodást kötni és azokhoz, valamint egymáshoz alkalmazkodni,
- képesek kitartóan, elmélyülten játszani a maguk által alakított játékorientált környezetben,
- tudnak önállóan, konszenzusos alapon szabályt tartva játszani,
- szívesen kezdeményeznek szabályjátékokat, önállóan is kitalálnak szabályokat.

8.2. Munka jellegű tevékenységek

Keresztyén szellemiségű óvodánkban a munkatevékenységek végzésével célunk a szolgáltató élet megalapozása. A gyermekek munka jellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének fontos terepe, az adott feladatvégzéshez szükséges tapasztalatok, készségek, attitűd alakításának fontos lehetősége.

Ide tartozik elsősorban a saját személyükkel kapcsolatos önkiszolgálás és az élethelyzetekben való közös együttműködés, a folyamatos megbízások rendszere, az önként vállalt naposi munka, a környezet, növény, esetleges állatgondozás.

A szeretett felnőttel közösen végzett munkatevékenységek örömmel, büszkeséggel töltik el a gyermekeket, legtöbbször nem is az eredmény motiválja őket, hanem az együttes élmény.

A környezet rendbetételében, udvar szépítésében, a babakonyha kitakarításában és számtalan más helyzetben felfedezik az esztétikumot, hatással van rájuk az erőfeszítés öröme. Mindeközben fejlődik kitartásuk, önállóságuk, felelősségtudatuk.

Lehetőség nyílik munkálkodás közben a beszélgetésekre, megfigyelésre, szókincsük bővítésére, éneklésre, mondókázásra, mókázásra. Bevonjuk őket környezetük ápolásába, növények öntözésébe, seprésbe, tevékenységek utáni asztaltörlésbe, kisállatok gondozásába pl. madáretetés.

Célok:

- legyen a munkatevékenység pozitív élmény, sikerélmény forrása,
- alakuljanak ki cselekvő tapasztalás útján a munkavégzéshez szükséges szokások, attitűd, jártasságok és készségek,
- legyenek képesek saját és mások munkájának megbecsülésére, elismerésére.

Feladatok:

- a sokoldalú cselekvő tapasztalatszerzést elősegítő munkaalkalmak feltételeinek megteremtése,
- az önálló munkavégzés lehetőségeinek biztosítása,
- a munka eszközeinek, azok használatának, a munkavégzés legcélszerűbb fogásainak megismertetése, gyakorlása,
- a balesetvédelmi, higiéniai szabályok megismertetése,
- környezetvédelemre nevelés.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- az önkiszolgálás természetessé válik,
- kialakulnak a környezetük rendben tartásával, védelmével kapcsolatos szokások,
- képesek a munkavégzés során együttműködni, alkalmazkodni,
- megjelenik a felelősségtudat, kitartás,
- kialakulnak a tevékenység által megkívánt balesetmegelőző szokások, vigyáznak saját és egymás testi épségére,
- értékeli és megbecsüli önmaguk és mások munkáját.

8.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, ezért a tanulást is komplex módon valósítjuk meg. A témák kiválasztásánál elsődleges szempont a gyerekek érdeklődése, előzetes tapasztalatuk, tudásuk.

A gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik elemzéséből kiindulva segítjük tovább a megismerési folyamatot és az egyéni fejlődésüket.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Mivel a gyermek szinte egész nap játszik és a gyermek a játékban tanul a legkönnyebben, ezért a játék a tanulás legfőbb színtere. Emellett fontos, hogy a szabad játékot tartsuk tiszteletben.

Azok az élmények, amelyek tevékenykedtetés során épülnek be a kisgyermek életébe, maradandó tudást eredményeznek. Célunk minél több tapasztalatszerzés lehetőségét megteremteni az óvodában és a mindennapok során.

A tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése és az attitűdök erősítése (például a tanulási folyamatban érzelmek közvetítése a gyermek felé, a gyermeki érzelmek bátor kinyilvánítására motiválás az interaktív közös együttlétben, szövegértés-szövegalkotás megalapozása).

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire és a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- az óvodapedagógus által kezdeményezett kötelező foglalkozások, melyek számtalan problémamegoldási lehetőséget biztosítanak a gyermekeknek

Célok:

- fejlődjenek a spontán és a későbbi tudatos tanulást segítő képességeik,
- erősödjön az önálló cselekvés és feladatvégzés iránti kompetenciakészítésük a sikerélményeik által.

Feladatok:

- a szervezett és spontán tanuláshoz szükséges támogató környezet megteremtése, pl. élményt nyújtó játék, és egyéb tevékenységek közötti váltás lehetősége, gazdag tárgyi környezet; változatos helyszín, a tanulást segítők köre,
- a különböző képességek fejlesztéséhez a minden érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének megteremtése, a kreatív megközelítésre inspirálás,

- a szociális tanulás lehetőségeinek megteremtése,

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- örömmel és önként vesznek részt a tanulási tevékenységben,
- képesek elmélyülten, kitartóan játszani, tevékenykedni,
- kreatív ötleteik vannak a problémamegoldásban,
- képesek a társaikkal és felnőttekkel való együttműködésre,
- képesek rövid ideig tartó szándékos figyelemre (koruknak megfelelően),
- alakulóban van türelmük, önfegyelmük, feladattudatuk.

8.4. A külső világ tevékeny megismerése

Az élő természet szépségének, esztétikumának, ökológiai összefüggésének megismertetése során szem előtt kell tartani az óvodáskorú gyermek érzelmi motiváltságát. A megismerés folyamatában különösen az élményekre és a tapasztalatszerzésre építünk.

A gyerekek természetes környezetben való megfigyelés során felismerik, hogy a teremtett világnak sokféle segítségre van szüksége a fennmaradáshoz. Eközben megtapasztalják Isten tulajdonságait: teremtő Úr, bölcsen alkotó, gondviselő, szerető Atya, stb.

Igen fontos feladatunk a természeti, társadalmi környezet megismertetése, matematikai tapasztalatok megszerzése. Elsődleges célunk olyan egészséges kíváncsisággal bíró gyerekek nevelése, akik ismerik, szeretik, óvni képesek a teremtett világot. „...*mívelje és őrizze azt.*” (1 Mózés 2, 10)

A természeti környezet megismertetése

A gyermekek megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, a szokások, közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.

Az óvoda udvarán figyeljük az évszakok és az időjárás változásait, gondozzuk a kiskertet. Évszaknak megfelelően tevékenykedünk a gyermekekkel közösen:

- télen madarakat etetünk, játszunk a hóval,
- tavasszal rügyeket, hajtásokat figyelünk, csíráztatunk, palántázunk, ültetünk, gereblyézünk,
- nyáron locsolunk, homokvárat építünk, gyomlálunk,

- ősszel terméseket gyűjtünk, falevelet gereblyézünk, udvart rendezünk, betakarítjuk a kiskert terméseit

A társadalmi környezet megismertetése

Fontosnak tartjuk, hogy óvodásaink ismerjék meg az óvodájukat, a velük egy csoportban járó gyermekek nevét, jelét. Alakuljon ki érzelmi kötődés, megbecsülés, szeretet közöttük. Az óvodán belül biztonságosan közlekedjenek, annak tudatában, hogy mindaz, ami körülveszi őket az övéké.

Az óvodát körülvevő környezeti világ megismertetése során közvetlen közlelről találkozzanak különböző szolgáltatásokkal, például:

- élelmiszertüzetekkel, piaccal és az ottani vásárlással
- a közelben lévő intézményekkel (templom)
- bölcsődével - régi emlékek felidézése okán
- iskolával - jövőbe mutatóan
- Könyvtárral, Postával, Rendőrséggel, Tűzoltósággal.

Környezeti nevelésünk kapcsán ismerkedünk:

- a testünk és érzékszerveink működésével,
- az évszakokkal, az időjárás jellemzőivel és hatásaival a növény és állatvilágra,
- a növény- és állatvilággal,
- a gyalogos közlekedés szabályaival,
- a közlekedési eszközökkel,
- a család felépítésével és a családi szerepekkel,
- a foglalkozásokkal,
- az ünnepi szokásokkal és
- néphagyományokkal, hagyományörző ünnepeinkkel

Reményeink szerint környezeti nevelésünk kihat a gyermekek által a családok környezetszemléletére.

Az emberek és a természet világgal való ismerkedésünk során élünk az információs és kommunikációs technika eszközeinek használatával is. IKT eszközöket minden esetben az óvodás korú gyermek életkori sajátosságaihoz, kíváncsiságukat figyelembe véve és megfelelő mérték mentén haladva alkalmazzuk, elsődlegesen az óvodapedagógusi munka felkészülő, tervező szakaszában, pl. CD lejátszó, fényképezőgép, internet, laptop, projektor.

Matematikai tapasztalatok alakítása

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbéli és téri viszonyokat: alakul ítélnőképessége, fejlődik tér-, sík-, és mennyiségszemlélete. A természetes környezetben szerzett tapasztalatok, cselekedtetések során lehetőségünk van a matematikai összefüggések megláttatására, számlálásra.

Célok:

- szerezzenek olyan tapasztalatokat a külső világ felfedezése során, amelyek révén képessé válnak az életkoruknak megfelelő eligazodásra,
- alakuljon bennük a természet, az élet tisztelete, az élőlények iránti szeretet, kímélet,
- legyenek tapasztalataik a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól,
- tudjanak véleményt alkotni adott helyzetekben, döntési képességük fejlődjön,
- alakuljon ki a matematikai összefüggések meglátásához, számláláshoz szükséges képességek,
- fejlődjön matematikai gondolkodásuk, figyelmük, részképességeik.

Feladatok:

- a folyamatos, cselekvő tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen és tágabb természeti környezetről,
- az ember alkotta mesterséges környezetben való eligazodás segítése, a környezetkultúra, környezettudatos megartás alakítása,
- komposztáló létrehozása, közös használata a gyerekekkel,
- a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatása a környezet formai és mennyiségi viszonyainak felfedezésével,
- annak felismertetése, hogy környezetünknek magunk is alakítói vagyunk (élősarok, teremdzsítés),
- az évszakok változásának érzékelésével, az ünnepek, a népi megfigyelések, a készülődés örömeinek megéreztetése,
- keresztyén értékeink szerint a teremtett világ szépségeinek felfedeztetése,
- nemzeti kultúránk, hagyományaink játékba ágyazott felidézésével a hazaszeretetük, szülőföldhöz tartozásuk erősítése,

- helyszíni foglalkozások, látogatások, kirándulások megszervezése,
- megfelelő helyet, időt, alkalmat, eszközt biztosítson a spontán és tervezett tapasztalatszerzésre
- a természet ünnepeinek hangsúlyozása (Állatok világnapja, Víz világnapja, Madarak és fák napja, Föld napja, Nemzetközi Energiatakarékossági Világnap).

Rövidtávú tervünk a környezetét szerető, óvó gyermekek nevelésének megvalósítása. Óvodánk szeretne kapcsolódni a MADÁRBARÁT KERT környezetvédelmi Programhoz.

Ezzel is lehetőséget teremtünk óvodásaink részére, hogy minél jobban megismerkedhessenek a teremtett világ adta szépségekkel, csodákkal.

A gyerekeink eljutnak a madarak látványától, hangjukban való gyönyörködésen át, a felelősségteljes gondozásukig (etetés, itatás, téli gondoskodás, fészkek, odúk folyamatos megfigyelése).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- pozitívan viszonyulnak az őket körülvevő természeti környezethez, óvják azt,
- családjukról, önmagukról, lakóhelyükről megbízható tudásuk van,
- az évszakok változását, napszakokat ismerik, aktívan, örömmel vesznek részt a néphagyományhoz, hitélhez kapcsolódó ünnepeken,
- képesek ok-okozati összefüggések felismerésére, megfogalmazására,
- képesek cselekvéses úton különféle dolgok csoportosítására, ahhoz szempontok találására,
- tudnak számlálni, mennyiségeket, térbeli viszonyokat megkülönböztetni.

8.5. Verselés, mesélés

A mindennapos mesélés, verselés, mondókázás a kisgyermek egészséges lelki fejlődésének egyik legfőbb segítője, támogatja a gyermek érzelmi értelmi, erkölcsi fejlődését. Segítségükkel fedezhetik fel a kisgyermek a magyar nyelv árnyaltságát, szépségét, hangsúlyosságát, gazdagságát. A mese és a vers örömforrás, esztétikai és társas élmény.

A mese képi és konkrét formában - esetenként a bábozás, dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a megfelelő viselkedésformákat.

A játék és a mese a gyermek anyanyelve: segítségükkel tájékozódik az őt körülvevő világban, általuk szerzi meg az életről szóló tudást.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi – a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés, a kisgyermek mentális higiénéjének kihagyhatatlan eleme. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek elé csak értékes irodalmi műveket, népi rigmusokat vigyünk. Kiemelt feladat számunkra a magyar szólások-közmondások szépségének, tartalmi gazdagságának felelevenítése, tanítása.

Ha a csoportban nem magyar anyanyelvű gyermekek is vannak, akkor alkalmanként az ő anyanyelvük népmesekincséből is választunk egy-egy, a gyermekek életkorának megfelelő mesét.

Célok :

- a mese sajátos hatásrendszerével a valóság teljesebb megismerésének elősegítése,
- gazdagodjon verbális kifejezőképességük, belső képi világuk, a gyönyörködtetésén és érzelmeiken keresztül,
- legyen igényük a szép magyar szó iránt, törekedjenek reprodukálni az értékes kapott mintákat.

Feladatok:

- Kihasználjuk a mese, a vers, a drámajáték és a bábjáték pedagógiai hatását.
- Lehetőséget biztosítunk a rendszeres hangutánzó, artikulációt fejlesztő játékok gyakorlására, beszédszervek ügyesítésre.
- a mindennapi mesélés, verselés nyugalmas színterének, szertartásainak megteremtése,
- a gyermekek mindennapjaihoz, élményvilágához igazodó népmesék, versek, mondókák, kortárs irodalmi alkotások kiválasztása,
- a helyes légzés elősegítése, a tér-időérzék, verbális emlékezet, beszédszervek fejlesztése,
- a gyermekek által kezdeményezett spontán lehetőségek kihasználása, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, a gyermeki kérdések megválaszolása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- szókincsükben, mondatalkotásukban megjelenik a mesék, versek irodalmi nyelvezete
- képesek ráhangolódni, és figyelmesen, csendben végighallgatni a mesét

- képesek azonosulni az irodalmi művek szereplőivel, gazdagodik fantázia világuk,
- fejlődik aktív szókincsük,
- esztétikai érzékük formálódik, érzékelik a szavak szépségét, humorát.

8.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„Énekeljetek Istennek, zengedeztetek az ő nevének.” (Zsolt. 68,5)

A zene különleges adománya Istennek, melyen keresztül dicsőíthetjük, elmélyülhet vele való személyes kapcsolatunk. Az óvodai keresztyénnevelésben a zene szintén megjelenik az egész nap folyamán, a hitélet különböző tevékenységi formáihoz kapcsolódva.

A keresztyén ember számára az egyházi ének egyúttal olyan imádság is, amely Istent magasztalja. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a zenei élmény. Megismerhetik a gyermekek a zsoltárokat, dicséreteket, magyar néphagyomány által őrzött dalanyagot. Az élményt nyújtó közös éneklés, körjáték illetve mondókázás a művészeti, esztétikai és érzelmi nevelés szempontjából kiemelt helyet kap. Énekelni mindig lehet, amikor arra belső indítást érzünk.

"A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be." Kodály Zoltán

Keresztyén zenei nevelés a mindennapokban: imádságok előtti, utáni énekek; étkezés előtti, utáni énekek; áhítatra hívogató énekek; köszöntő énekek; zsoltárok; református énekeskönyv énekei; gyermekeknek írt egyházi énekek, dalok.

A zenei nevelés magában hordozza a környezet hangjainak megfigyelését, az ölbeli játékokat, a népi gyermekdalokat is.

Az éneklés, zenélés az áhítatok során a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával. Napközben rendszeresen adódik lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására, zenehallgatásra.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. Fontos feladatunk az ének, a zene megszerettetése.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek néptáncok és népi játékok, elősegítik a hagyományok megismerését, az ünnepek együttes átélését.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatás a nap bármely szakaszában, elsősorban óvodapedagógusi énekléssel, hangszerjátékkal valósul meg.

Kodály Zoltán a magyar zenei nevelés területén hangsúlyozza: „A zenei nevelés a 3-7 évig terjedő korban, a gyermeki értelem és lélek fejlődésének legfontosabb idejében rendkívül nagy jelentőségű. Egyrészt, mert az emberi lélek nemesítését szolgálja, másrészt mert a magyarrá nevelést hatásosan segíti elő.”

Célok:

- legyen örömforrás a közös éneklés, a közös játék, a zene és a gyermektánc,
- fejlődjön zenei ízlésük, mozgáskultúrájuk,
- alakuljon zenei képességük, kreativitásuk,
- magyar népzenei kultúránk sajátos ritmus- és dallamvilágának elültetése a gyermekekben.

Feladatok:

- a népi játékaink, dalaink élményszerű közvetítése, zenei ízlésformálás és a zenei anyanyelv megalapozása (népzene, népdal, népszokások, népi hangszerek),
- a dallam, a ritmus és a mozgás szépségének, a közös éneklés örömének megéreztetése;
- a zenei alkotókedv felébresztése, támogatása,
- zenei képességek és készségek fejlesztése utánpótlás és játékos gyakorlás útján,
- igényes zenei kultúrát képviselő népi gyermekdalok, dalos játékok, mondókák, ölbeli játékok, népdalok, kortárs művészeti alkotások válogatása,
- érzelmi, esztétikai élmények nyújtása az igényes zenehallgatással,
- Ritmusérzék fejlesztése 3-7 éves korban: ölbeli játékok feszültségoldó hatásának alkalmazása; egyenletes lüktetés elsajátíttatása; ritmus érzékeltetése, tapssal, vagy ritmushangszerekkel való visszaadása.
- Hallásfejlesztés: a zörej és a hang közötti különbség megismertetése; a dalanyag megfelelő hangmagasságon való, minél tisztább éneklése, énekeltetése; zenehallgatás igényes dalanyagon keresztül

- Mozgásfejlesztés: térformák kialakítása – kör, csigavonal, sor; egyszerű tánclépések alkalmazása megfelelő ritmusban
- Kreativitás fejlesztése: ritmushangszerek készítése; dallamhangszerek készítése.
- dalanyag kiválasztása: kapcsolódjon az adott bibliai történethez, legyen érthető a gyermekek számára, kapcsolódjon az aktuális keresztyén ünnepekhez, feleljen meg a gyermekek életkori sajátosságainak, készség szintjének; zenehallgatás esetén gyermekek számára megfelelő időtartamú, igényes zene előadása, meghallgatása.

Fontos, hogy a református óvodánk keresztyén szellemisége a zenei nevelésen keresztül is áthassa az egész napot.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- szívesen, örömmel, gátlások nélkül énekelnek, használják az ütőhangszereket,
- képesek az egyszerű szerkezetű és ritmusú mondókák, dalok egyenletes lüktetését, ritmusát hangoztatni, különböző mozgásokkal, játékos utánzásokkal, tapssal, járással kifejezni,
- tudnak harmonikus, szép mozgással kíséni különböző mondókákat, dalokat, változatos térformákat alakítani az óvodapedagógus segítségével.

8.7. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros képességek és készségek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszköze.

Célunk a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a mozgástapasztalatok bővítése, a kondicionálás, a mozgásharmónia kialakítása.

A mozgás fejlesztésére az egész óvodai nevelés bőséges lehetőséget kínál, nemcsak egy szűk területen (testnevelés keretein belül), hanem az egész napi gyermeki tevékenységekbe szervesen illeszkedik.

Az egészséges életmódra nevelés, az értelmi nevelés és a szociális fejlődés terén különböző fejlesztési feladatok valósíthatók meg a mozgásprogram által. A szabadban végzett számtalan tevékenység (játék, kirándulás, séta, stb.) fokozza a gyermekek edzettségét, teherbíró képességét, segíti fizikai fejlődésüket.

A testrészei, a téri irányok és a különböző formák megismerésével gyarapodnak ismeretei.

A hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalomalkítást és a keresztcsatornák fejlődését is.

Saját testének, mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik éntudata, erősödik szociális énjé.

A közös mozgás öröme elősegítheti a társas kapcsolatok alakulását. A társakhoz való alkalmazkodás mozgás közben fejleszti önuralmát, toleranciáját, együttműködő képességét, akaratát.

Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában, kiegészíti az egészséges életmódra nevelés hatását.

A mozgás mint a gyermekek egyik fő tevékenységi formája a nagy mozgásoktól a finommotoros tevékenységekig mindent magában foglal.

A szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket kiegészítik az óvodapedagógus által irányított mozgástevékenységek.

Célok:

- alakuljon ki a gyermekek játékos mozgáshoz való pozitív viszonya, szívesen, örömmel vegyenek részt a szabad és kötött tevékenységekben,
- fejlődjenek testi képességeik, alakuljanak mozgásbeli jártasságaik, készségeik, képességeik,
- fejlődjön önismeretük, önállóságuk, együttműködési képességük.

Feladatok:

- a mozgáshoz való pozitív viszony megalapozása sikerélmény biztosításával, helyi adottságok kihasználásával,
- a mindennapi játékos egészségfejlesztő testmozgás megszervezése,
- a nagymozgások fejlesztése (járás, futás, ugrás, mászás, kúszás, csúszás) változatos játékokban, körülmények között, kézi szerek és különböző tornaszerek alkalmazásával,
- a mozgás által az értelmi és testi képességek fejlesztése, testkép, testséma alakítása,
- a kitartás és a szabálytudat erősítése,
- a baleseti lehetőségek kiküszöbölése, erre a gyermekek figyelmének ráirányítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

„Én azért úgy futok, mint nem bizonytalanra; úgy viaskodom, mint aki nem levegőt vagdos.”

(1Kor9,26)

- szeretnek mozogni, kitartók a mozgásos játékokban,
- tudnak néhány mozgásos játékot (futó-, fogó-, labdajáték) irányítás nélkül is játszani,
- tudnak térben tájékozódni, ismerik az irányokat,
- testi képességeik életkoruknak és egyéni sajátosságaiknak megfelelően fejlettek,
- tudnak a mozgásos játékokban, feladatokban társaikhoz alkalmazkodni.
- testük edzett, kialakul fizikai terhelhetőségük

8.8. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Gyermekkorban az érzéki megismerése a főszerep, főként képekben fogja fel a világot a kisgyermek. Rendszerint hároméves kora körül rájön, hogy az így kialakult képzeleti kivetíthetők. A környezet képi megismerése a személyiségfejlődés fontos eszköze, ezért úgy szervezzük az életterületet, hogy a vizuális élmények hatni tudjanak rájuk.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos szerepet kap mindennapjainkban. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Fontos számunkra, hogy a ránk bízott kisgyermek felfedezze azt az örömet, hogy képes sokféle tevékenységre, alkotásra. A változatos eszközökkel megismerkedő gyermek szívesen, önfeledten fejezi ki a belülről fakadó, fantáziája által megalkotott képeket.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán lehetőséget biztosít és élményszerűen ismerteti meg a gyermekekkel a szín- és formavilágot, az anyagok természetét, a technikákat, amelyekkel kifejezhetik elképzeléseiket, érzelmeiket, gondolataikat.

Az ábrázoló tevékenység legfőbb feltétele, hogy minél több alkalmat adjunk az élményszerzésre. Ez nem csupán abból áll, hogy kirándulni megyünk, bibliai történeteket mondunk, mesélünk, hanem főként abból, hogy figyelmüket ráirányítjuk a jelenségekre.

A közös játékkészítés során valóban megtapasztalhatják, hogy mi rejlik az anyagokban, hogyan kel életre a rongy, a csuhé, kóré, hogyan lehet fonalból tarisznyát szőni, fonni, csomózni, száraz terményekből állatseregletet készíteni.

Mindenféle eszközzel szívesen dolgozunk, krétával, festékkel, agyaggal, papírral, fonallal, gyapjúval, terménnyel, fával, kővel, homokkal, vízzel játszunk. Ábrázolni, kézimunkázni játékidőben, gyermeki vagy óvodapedagógusi kezdeményezésre is lehetséges.

A gyermekalkotásokból rendszeresen tárlatokat, kiállításokat rendezünk. Hangsúlyt fektetünk a tehetség gyanús gyerekek felismerésére, bátorítására, támogatására.

Szívesen díszítjük gyermekalkotásokkal a csoportszobát, valamint az öltözői falitáblát.

Célok:

- legyen természetes örömforrás számukra a vizuális manipuláció és önkifejezés,
- fejlődjön finommotorikájuk, eszközhasználatuk és koordinációs képességük,
- fantáziájuk segítségével tudják kifejezni érzelmeiket, elképzeléseiket, emlékképeiket,
- örömmel vegyenek részt a csoportot díszítő tárgyak, képek elkészítésében, ünnepi alkalmak előtt a teremdíszítésben.

Feladatok:

- a gyermeki vizuális tapasztalatszerzés biztosítása,
- az esztétikai érzék fejlesztése és ízlésformálás,
- a gyermekek biztatása, dicsérete, bátorítása, útmutatás adása, ahol kell, segítségnyújtás,
- kreatív megoldások támogatása,
- műalkotásokkal, népi ábrázoló eszközökkel, anyagokkal, technikákkal, motívumokkal való ismerkedés.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képesek a gazdag színhasználatra és változatos formák alkalmazására.
- Ismernek és önállóan tudnak különböző technikákat alkalmazni, eszközöket használni.
- Kialakul a síkban és térben való tájékozódás képessége.
- Ismerik nemzeti szimbólumainkat életkorunknak megfelelően.
- Kialakul az íráshoz szükséges finommotorika, a különböző szövések, hímzések, varrások, körmöcskészés technikájának elsajátítása.

9. AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI DOKUMENTUMAI

Az óvoda pedagógiai programja

Egy hosszútávra tervezett stratégiai terv, mely megvalósítandó a mindennapi nevelésben.

Az óvoda éves munkaterve (éves működési terv)

A helyi pedagógiai programunkra épül. Figyelembe veszi a tanév aktuális tanügy-igazgatási és szervezési feladatait.

Felvételi és mulasztási napló

Nyomtatvány, melyet az óvodapedagógusok vezetnek csoportonként, a gyermek jelenlétét, mulasztását, adatait rögzítik.

Az óvodai szakvélemény

Tanköteles korú gyermekek részére az intézményvezető által kötelezően kitöltendő nyomtatvány

Az óvodai csoportnapló

Az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. Tartalmazza:

- a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- összesített adatokat a fiúk és lányok számáról, ezen belül megadva a három év alattiakat,
- a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves, a hat–hétéves gyerekek számát, a sajátos nevelést igénylő gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
- a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
- a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó heti rendet napi bontásban,
- nevelési éven belüli időszakonként a nevelési feladatokat, a szervezési feladatokat (egészséges életmód alakítása, egészségnevelési feladatok, játék, közösségi nevelés feladatai, munka jellegű tevékenységek),

- a gyermekek fejlődését elősegítő tartalmakat az alábbi bontásban
 - verselés, mesélés,
 - ének, zene, énekes játék, gyermektánc,
 - rajzolás, festés, mintázás, kézi munka,
 - mozgás,
 - a külső világ tevékeny megismerése, a környezeti nevelés feladatai.
- az értékeléseket, a hivatalos látogatásokat (a látogatás célja, időpontja, a látogató neve és beosztása), a gyermekek egyéni lapját.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció

A gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

Tartalmazza:

- a gyermek anamnézisét,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

Az óvodapedagógusok feladata félévente tájékoztatni a szülőket gyermekük aktuális fejlettségi állapotáról, fejlődési üteméről, az esetleges problémákról. A gyermekek aktuális cselekvéseit, magatartását, létrehozott alkotásaikat, feladatmegoldásukat a pozitívumok előtérbe helyezésével, konkrétan értékelik.

10. EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Az egészségnevelési és környezeti nevelés feladatai függelékben találhatóak.

A gyermekek egyéni különbözőségét tiszteletben tartó, személyre szóló gondoskodást, nevelést jelent, melynek tevékenységformái:

- a szabad játék,
- az egészséges életmódot alakító cselekvések gyakorlása,
- mindennapos mozgásfejlesztő tevékenységek,
- a környezettel harmóniát teremtő spontán tapasztalások.
- A másság elfogadása természetes módon valósul meg nevelési rendszerünkben, erre neveljük gyermekeinket. Az óvodában elfogadó, pozitív életszemléletet közvetítünk, ahol természetes a fejlődésbe vetett hit csakúgy, mint a személyes tulajdonságok értékének elismerése.
- Valljuk, hogy a gyermekek pozitív énképének, önismeretének alakításával a világra nyitott, öntevékeny, önmagáért és a közösségért felelősséget vállaló gyermeket nevelünk.
- A gyermekek testi épsége, egészségük megőrzése valamennyi óvodai dolgozó cselekedeteit, magatartását, attitűdjét meghatározza. A gyermekek érthető formában, játékosan, rendszeresen gyakorolhatják a veszélyhelyzetek elkerülését, és az egészségmegőrző tevékenységeket pl. tisztálkodás, orrfújás, egészséges ételek fogyasztása, testápolás, pihenés, mozgásos tevékenységek.

11. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha általánossá válik az a gyakorlat, hogy minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Ezért az egyenlő hozzáférs megteremtése, a gyermeki jogok biztosítása elengedhetetlen.

Célok

- a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása,
- a nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek biztosítása.

Intézkedések

- Felvételi kérelmek elbírálásának kiemelt szempontja az esélyegyenlőség.

- Integrációt elősegítő csoportalakítás (olyan csoportalakítási elvet kell választani, amely biztosítja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos eloszlását).
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása, a többi gyermek érdekeinek figyelembevételével, és érzelmeik tiszteletben tartásával.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása, okok feltárása.
- A továbbképzések kiválasztásánál az egyéni bánásmódot, differenciált nevelést helyezük előtérbe (az integrációs programokat, formákat, módszereket terjesztjük).
- Egyenlő hozzáférés biztosítása az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatásokhoz.
- Egyéni foglalkozásokon való részvétel biztosítása, egyéni fejlesztési terv alapján, esetmegbeszélések.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, megszervezése, gyermekorvosi, védőnői tanácsadás.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása.
- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, táborok szervezése; rendezvények látogatása).
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:
 - gyermekjóléti, családsegítő szolgálat
 - védőnői hálózat
 - szakszolgálatok (konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása),
 - civil szervezetek (a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés).
- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése).

12. A GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

A gyermekvédelmi munka, védelem minden gyermekre kortól, nemtől, vallástól, származástól független odafigyelést, gondoskodást jelent.

A gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődése a saját családjában történő nevelés során valósul meg. Ha ezt a folyamatot valamilyen gátló tényező befolyásolja, akkor az intézmény feladata ezt a helyzetet felismerni, és a gyermek fejlődését elősegítő megoldásokat megkeresni.

A gyermekek fejlődésében, életében bekövetkezett változásokat az óvodapedagógusok fedezhetik fel leghamarabb, az ő szerepük meghatározó.

A gyermek szocializációjának legfontosabb feltétele, hogy tartós személyes szeretetkapcsolatban, azaz pozitív személyes kapcsolatban éljen közvetlen környezete tagjaival. Ez a kötődés teremti meg a gyermek számára a biztonságot, védelmet, tevékenységre készítést, a keresztyén minta elfogadását. A szeretetteljes kötődés színterei a család, a vele összefüggő felnőtt és kortárs csoportok, a felnőttek, és a kultúrában fellelhető értékek szereplői (mesék, bibliai történetek).

Célja

- a prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése,
- az óvodába beiratott és oda járó gyermekek problémáinak korai felismerése, kezelése, időbeni jelzése.

Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi feladatai

- biztosítani a gyermeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tenni,
- az új óvodások befogadását, beilleszkedésüket segíteni,
- a családok minél átfogóbb megismerése,
- a problémák, a hátrányos helyzet okozta tünetek, okok felismerése, és ha szükséges, ehhez szakember segítségének igénylése,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részvétel, a szűrővizsgálatok szükség szerinti javaslása,
- a rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése az illetékesek felé,
- a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása,

- jó kapcsolat kiépítése a helyi gyermekvédelmi szervekkel, személyekkel.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó pedagógusok között,
- a nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre,
- nyilvántartja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket- feljegyzi a nyilvántartásába a gyermekekkel és a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményességét,
- a nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, arról, hogy probléma esetén, milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel,
- helyi szintű szakmai rendezvényeken való részvétel,
- évente egyeztetés a gyermekjóléti szolgálattal,
- munkájáról félévenként beszámol a nevelőtestületi értekezleten,
- amennyiben előfordul, folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait,
- elősegíti az óvodapedagógusok munkáját, szükség esetén családlátogatást végez a csoportos óvodapedagógusokkal
- tájékoztatót tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, szakmai fórumok alkalmairól,
- javaslatokat tesz a különböző segélyezési formákra, segít a környezettanulmányok elkészítésében,
- a gyermekvédelmi munkát segítő partnerkapcsolatok folyamatos ápolása,
- az óvodán kívüli társ- és segítő intézményekkel történő rendszeres együttműködés.

Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai:

- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételének biztosítása,
- a problémák, tünetek felismerése,
- szakember, szakszolgálati segítség igénylése,
- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése,
- a támogatások biztosítása, a támogatáshoz jutás segítése,
- a Gyermekjóléti Szolgálattal, a gyermekvédelmi rendszer szakembereivel való kapcsolattartás, együttműködés,
- a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályi változások figyelemmel kísérése.

13. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A szülőkkel való közvetlen kapcsolat kialakításával képesek vagyunk szorongásaikat oldani, így rövid idő után őszintén feltárják az előttük álló nehézségeket. A gyermek érdekét szem előtt tartva, a számára legjobb megoldást keressük, melyet a szülővel együtt valósítunk meg.

Célok

- mintaadás a felnőttek és gyermektársak részéről,
- egyéni bánásmód alkalmazásával a hátrányok enyhítése,
- előítéletek kezelése.

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységeink

- a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, bizalmi kapcsolat kialakítás a gyermekkel,
- az egyéni problémák hatékony kezelése,
- partnerkapcsolatok fenntartása a szülőkkel, munkánkat segítő szakemberekkel, intézményekkel,
- differenciált pedagógiai módszerek alkalmazása,
- tehetségazonosítás és fejlesztés a művészetek eszközével,
- népi kultúránk megismertetése, érzelmi kötődés alakítása,
- népmeséink, bibliai történeteink nevelő hatású, önerősítő példáján keresztül erkölcsi érzelmek és magatartás orientálása,
- tájékoztató, felvilágosító, prevenciós programok szervezése,
- beiskolázási tennivalók elvégzése, a szülők rendszeres tájékoztatása,
- pszichés segítségnyújtás, nevelési tanácsok,
- tanulást segítő korszerű módszerek alkalmazása (szituációs játékok, kooperatív technikák, báb, projekt módszer).

14. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodában

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során. Intézményünkben az inkluzív nevelést tartjuk alapnak.

14.1. Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, fejlesztése

Egyre több sajátos nevelési igényű gyermek érkezik az óvodákba, ezért nagy szükség van a fejlesztő óvodapedagógusokra.

Ezen feladatunk megvalósítása érdekében építünk óvodapedagógusaink magas szintű szakmai ismereteire, a Református EGYMI-vel való közös fejlesztésekre, a Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal való együttműködésre, illetve a kerületi Szakszolgálattal való közös munkára.

Intézményünkben beszéd fogyatékos, beszédükben akadályozott gyermekek nevelését tudjuk hitelesen támogatni. Fenntartónk megteremti a fent említett gondokkal küzdő gyerekek neveléséhez szükséges tárgyi és személyi feltételeket.

A beszéd fogyatékos gyermekek óvodai nevelése során kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése.

A beszéd fogyatékoságnak vannak egyértelműen megnyilvánuló tünetei (pl. artikulációs), látens tünetei (beszédértési, beszédészlelési probléma) és a kommunikációs nehézségből fakadó másodlagos pszichés tünete (magatartási zavarok). Ezen tünetek felismerése, és a gyermekek megfelelő szakemberek segítségével történő fejlesztése közös feladat a szülőkkel.

Célok:

- alakuljon ki biztonságérzetük, stabil helyük környezetükben,
- legyenek teljes tagjai csoportjuknak,

- valósuljon meg a gyermekek szakvéleményben kijelölt képessége területeinek fejlesztése,
- jussanak hozzá az egyéni képességeket figyelembe vevő legeredményesebb speciális fejlesztéshez a számukra megfelelő területen.

Feladatok:

- a szükséges feltételek megteremtése: finanszírozás, eszközkészlet, humán erőforrás,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek elfogadása, megismerése, befogadása,
- a kívánatos viselkedési formák megismertetése, elsajátítása, alkalmazása az SNI-s gyermekek kapcsolataiban,
- konzultálás a gyógypedagógussal, pszichológussal, logopédussal, a Református Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézménnyel (team munka),
- együttműködés a szülőkkel, családdal a rehabilitáció sikeressége érdekében,
- korszerű pedagógiai módszerek és tanulásszervezési eljárások megismerése, alkalmazása (projektmódszer, drámapedagógia),
- az egyéni bánásmód jelenléte az egész nap folyamán,
- elvárásaink is igazodjanak a gyermek fejlődési üteméhez,
- erősségeik feltérképezése, azok felhasználása a kompenzáció érdekében,
- pozitív tulajdonságok, tehetség kiemelése, támogatása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- rendelkeznek olyan képességekkel, technikákkal, amelyek a speciális igényeikhez igazítva a testi, lelki, mentális egészség megőrzéséhez szükségesek,
- biztonságban érzik magukat a közösségben, kötődnek az őket körülvevő felnőttekhez és egymáshoz,
- elfogadják önmagukat és egymást,
- lehetőségeikhez mértén aktív tagjai a gyermekközösségnek,
- képesek az alkalmazkodásra,
- eljutnak fejlődésük optimális szintjére.

14.2. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A különleges tehetség megnyilvánulhat mozgásban, művészeti adottságokban, vagy átlagon felüli intellektusban, szociális képességekben. Előfordul, hogy ezek a tehetségformák együttesen lépnek fel. Vannak rendkívüli tehetségek, akik csak egy adott területen tűnnek ki. Az óvodás gyermekkorban még csak tehetségigérettről, tehetség gyanúról beszélhetünk. Nagyon fontos, ennek a képességtöbbletnek a felismerése, és jó irányba vezetése.

Intézményünk egyik kiemelt feladatának tekinti a tehetséggondozást, az óvodában.

Óvodánkban lényegesnek tartottuk, hogy a kiemelt képességű gyerekek számára, szülői támogatással „Kis Műhelyeket” hozunk létre. Havi rendszerességgel látogatják gyerekeink (Kis felfedezők, Népi gyermekjátékok-dramajátékok, Kreatív kuckó, Mozgásos játékok) szakköreinket, körforgásos rendszerben. Az itt folyó munkát óvodapedagógusaink szervezik, irányítják, tervezik.

Elengedhetetlen a szülők tájékoztatása, a kiemelkedő képességek feltérképezése, a tehetségnek megfelelő óvodán kívüli szabadidős lehetőségek keresése.

Fontos számunkra az innovatív fejlődés lehetősége, ezért, már pedagógusaink fele elvégezte a Károli Gáspár Református Egyetem megrendezte „Tehetségeink gazdagítása” képzést. Felvettük a kapcsolatot a kerületi Tehetségponttal, amely a Hubay J. Zeneiskola épületében található. Szükség esetén segítségnyújtással, képzések megtartásával támogatják munkánkat ezen a téren.

Gyülekezetünk sokszínűségére és gazdagságára is építünk (ötvös-restaurátor, archeológus, zenész, néptáncpedagógus, stb.) alkotó délutánok megszervezése kapcsán.

Célok:

- a tehetséges gyermekek kiemelkedő képességeinek korai felismerése,
- tehetsége kibontakoztatásához megfelelő feltételek biztosítása.

Feladatok:

- ingergazdag környezet és a személyre szabott interakció biztosítása,
- az önálló felfedezés lehetőségének megteremtése,
- fokozott érzelmi fejlődés lehetőségének biztosítása,
- egyéni képességeknek megfelelő tanulási utak biztosítása,
- megértő, elfogadó légkör, sajátos törődés biztosítása,
- változatos tevékenységek biztosítása önmaguk kipróbálására, megismerésére,

- a kiemelkedő képesség fejlesztése egyéni terhelés biztosításával,
- a családok, tájékoztatása,
- gyenge oldal erősítése,
- a megfelelő szakemberrel történő kapcsolatfelvétel és együttműködés.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- képesek a közösségben megtalálni helyüket, kialakul biztonságérzetük,
- erősödik önbizalmuk,
- helyes önértékelés kialakulása,
- kimagasló képességterületén többlettudással rendelkeznek,
- kreativitásuk fejlett.

14.3. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Célok:

- a fejlesztés során a szakvéleményben kijelölt területek alapján egyéni fejlesztési terv készítése.

Feladatok:

- a szakvéleményben megállapított fejlesztendő területek figyelemmel kísérése,
- a szükséges feltételek megteremtése: finanszírozás, eszközkészlet, humán erőforrás.
- szokásaink megismertetése, elsajátítása, alkalmazása a btm-es gyermekek támogatására.
- konzultációk a gyógypedagógussal, pszichológussal, logopédussal, szakszolgálatokkal (team munka),
- együttműködés a szülőkkel, családdal a felzárkóztatás sikeressége érdekében,
- a differenciálás elsődlegességének biztosítása, egyéni bánásmód alkalmazása
- az elvárásaink a gyermek fejlődési üteméhez igazítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- a szakvéleményben megjelölt képességek eléri a következő köznevelési intézményben folyó pedagógiai munkához szükséges szintet,

- rendelkezik olyan képességekkel, technikákkal, amelyek a speciális igényeikhez igazítva a testi, lelki, mentális egészség megőrzéséhez szükségesek,
- biztonságban érzik magukat a közösségben, kötődnek az őket körülvevő felnőttekhez és egymáshoz,
- elfogadják önmagukat és egymást,
- képesek az alkalmazkodásra,
- eljutottak fejlődésük optimális szintjére.

14.4. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Célok:

- valósuljon meg a HH és a HHH gyermekek rendszeres óvodába járása,
- csökkenjen az óvodai igazolatlan hiányzások száma,
- legyen arányos a HH és a HHH gyermekek csoportokban történő elhelyezése,
- legyen rendszeres és hatékony a szülőkkel való kapcsolattartás,
- erősödjön az együttműködés a szakszolgálatokkal,
- valósuljon meg az óvodába lépő hátrányos helyzetű gyermekek komplex állapotfelmérése,
- valósuljon meg a kommunikációs képesség fejlesztése, szókincs bővítése,
- kompenzáljuk a szociális hátrányokból adódó lemaradásokat,
- valósuljon meg az egészséges életmódra nevelés a szülők, a gyermekorvos, a védőnő bevonásával.

Feladatok:

- a gyermekek hiányzásainak nyomon követése, jelzése az óvoda gyermekvédelmi felelőse felé,
- a gyermekvédelmi felelőssel együttműködve a hiányzások okainak feltárása, segítségnyújtás,
- rendszeres kapcsolattartás „jelzőrendszer működtetése” a szakszolgálatokkal,
- az arányos elhelyezés figyelembevétele a HH és a HHH gyermekek csoportba sorolásánál,

- a szülők tájékoztatása szociális juttatások, kedvezmények, támogatások, segítő pályázatok igénybevételére való jogosultságról, lehetőségekről,
- a beilleszkedés segítése, egyénre szabott fejlesztése,
- együttműködés az óvoda gyermekorvosával, a védőnővel,
- a differenciálás elsődlegességének biztosítása,
- kommunikációs képesség fejlesztése, szókincs bővítése,
- megalapozzuk az egészséges életmód iránti igényüket.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- a HH és HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába,
- kommunikációs képességeik fejlődnek,
- az óvoda-iskola átmenet könnyebb lesz számukra,
- biztonságban érzik magukat a közösségben, kötődnek az őket körülvevő felnőttekhez és egymáshoz,
- elfogadják önmagukat és egymást,
- képesek az alkalmazkodásra, együttműködésre,
- egyéni ütemben eljutottak fejlődésük optimális szintjére.

15. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

15.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködése

Elvei

- Óvodai nevelésünk a családi neveléssel együtt és azt kiegészítve, esetenként hátránycsökkentő szerepet betöltve valósul meg.
- Ebben nagyon fontos folyamat a családok megismerése, elfogadása, az együttműködésben a konstruktív szemlélet.
- Kiemelten fontos a nyitottság, az óvodai életbe való betekintés lehetősége, az együttnevelés során az elvek minél teljesebb közelítése, a nehézségek őszinte feltárása, és közös megoldásra törekvés.

Tartalma

- A szülők, gyermekek, pedagógusok számára szervezett közös programok, tevékenységek, együttműködési lehetőségek, melynek során mintát adunk, érzelmi kötődést alakítunk ki.
- Szülői igények, vélemények megismerése, a pedagógiai célok és a gyakorlati munka bemutatása, tájékoztatás a szülőket érintő kérdésekről.
- Egyházi ünnepeken, szeretetvendégségünkön való részvétel, mely módot és lehetőséget ad keresztyén szellemiségünk megismerésére, hitünk elmélyítésére.

Formái

- *Egyéni beszélgetések a szülővel, gyermekkel* közösen (beiratkozás, ismerkedés az óvodával óvoda kezdés előtt, családlátogatás, szülő részvételével való beszoktatás, játszódélután, ünnepi készülődések, növények ültetése, udvarrendezés).
- *Nyílt napok*, melyek során mélyebb betekintést adunk a gyermekek óvodai életéről, tevékenységeiről (játék és tanulási tevékenységek megfigyelése).
- *Ünnepi készülődések*, melyek a meghittség, összetartozás élményét adják (karácsony, advent, anyák napja, húsvéti készülődések)
- *Kirándulások*, melyek lehetőséget biztosítanak a szülői közösség erősítésére.
- *Közös áhítatok, gyülekezeti összejövetelek, istentisztelet alkalmai*
- *Fogadóóra* keretében félente, vagy szükség szerint fejlődésmérő elemzése, amikor tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről a szülők. A pedagógusokkal megbeszéljük a továbblépés közös feladatait, illetve a gyermek óvodai életével kapcsolatos egyéb kérdések megbeszélésére itt nyílik lehetőség. A fogadóórát mindkét fél kezdeményezheti.
- *Csoportos szülői értekezleten* évente három alkalommal beszéljük meg a pedagógusok és szülők a csoport életével kapcsolatos eredményeket, újabb közös feladatokat, a szülőket érintő programok szervezését.
- *A szülők közössége* véleményével, otthoni tapasztalataival, javaslataival segíti a pedagógusok munkáját. Képviselőik útján véleményt fogalmaznak meg, javaslatot tesznek a nemzeti köznevelési törvényben nevesített esetekben, mely jogukról előzetesen tájékoztatást kapnak.
- *A szülők közössége* évente véleményével segíti ezen kívül az óvodapedagógusok és az óvoda szakmai munkáját, valamint az óvodavezető irányító, kapcsolatépítő tevékenységét.

- Évnyitó, évzáró, családi napok.

15.2. Kapcsolat a fenntartóval

Elvei

- Bizalom és a magas színvonalú feladatvégzésre való elkötelezettség a kapcsolatépítés és a napi munka során.

Tartalma

- Rendszeres kapcsolattartás az óvoda működési feladatainak naprakész ellátása érdekében a Rákospalota-Óvárosi Református Egyházközséggel.
- Az óvodavezető a fenntartó által meghatározott időszakonként beszámol az intézmény működésével, gazdálkodásával, pedagógiai, tanügy-igazgatási, humánerőforrás helyzetével kapcsolatos helyzetről.
- A fenntartó egyházközségen kívül a működéssel összefüggő adatok és információk eljuttatása a Magyarországi Református Egyház Zsinata Oktatási Irodája felé.

Formái

- Személyes találkozók, presbiteri gyűlések, megbeszélések, vezetői értekezletek, konferenciák, szakmai rendezvényeken való részvétel, írásbeli beszámoló, e-mail és telefonos kapcsolat, kiadványok, publikációk.

15.3. Kapcsolat a gyülekezettel

Gyülekezetünk aktív, élő gyülekezet. Bizalommal, szeretettel fogadjuk a hozzánk érkezőket, bízva abban, hogy megérik a szolgáló szeretet jó ízét és a közösség megtartó erejét.

Elvei

- Az óvoda nevelőközössége kezdeményező a kapcsolatépítésben, szem előtt tartják az óvoda missziós szerepét.

Tartalma

- Az óvoda elősegíti a gyermekek jelenlétét a gyülekezet életében, ami által a gyermek érzi, hogy van olyan közösség, ahová mindig bizalommal fordulhat iskolás korában is.

- A gyülekezet tagjai megismerik a református óvoda nevelőmunkáját, áldásait, s felismerve e szolgálat fontosságát segítik azt.

Formái

- Részvétel az istentiszteleteken, ünnepeken, szeretetvendégségen, közös áhítatokon.

15.4. Kapcsolat a társintézményekkel, bölcsődével, iskolával

Elvei

- A gyermekek intézményes nevelésében kiemelten fontosnak tartjuk a nevelés folyamatjellegét, az egymásra épülő hatások pozitívumainak kihasználását.
- Egymás munkájának megismerése, tiszteletben tartása, és a lehető legteljesebb összehangolása segítheti csak az egymásra épülő fokozatokba való sikeres átlépést a gyermekek számára.
- Kapcsolatainkat a nyitottság, korrekt tájékoztatás, az együttműködés lehetséges formáinak közös kimunkálása jellemzi.

Tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatásai, melynek során betekintést nyerhetnek az ott folyó gondozó, nevelő, személyiségfejlesztő munkába. Az alkalmazott módszerek, eljárások megfigyelése, tapasztalatok megbeszélése.
- A gyermekek részvételével megvalósuló intézménylátogatások, közös játékok, ismerkedés a sajátos (óvodai, iskolai) környezettel.
- A gyermekek továbbhaladásának nyomon követése, különös tekintettel a különleges bánásmódot igénylő gyermekekre. Az iskolai beilleszkedésük tapasztalatait figyelembe vesszük nevelőmunkánk továbbfejlesztésében.

Formái

- Óvodába készülő bölcsődések látogatása a gondozónővel, nyílt nap, nyílt hét az óvodában, iskolában, esetmegbeszélések, műhelymunkák, nagycsoportosok iskolalátogatása, részvételük egy játékos órán, közös rendezvények, iskolások kedveskedése énekkel, hangszeres zenével ünnepek alkalmával, pedagógusok szakmai

megbeszélései, hospitálások, szülői értekezlet tartása a tanítók részvételével az iskolába készülő gyermekek szüleinek, előadások, kérdőíves felmérés.

15.5. Kapcsolat a munkánkat segítő intézményekkel

Elvei

- Nyitottság, korrekt tájékoztatás, naprakész informáltság jellemzi a kapcsolatunkat a gyermekeket megillető gondoskodás, védelem, és intervenciós gyakorlat megvalósításában.

Tartalma

- Rendszeres vagy eseti együttműködés az alábbi intézményekkel a gyermekek egészséges személyiségfejlődésnek, speciális fejlesztésének, valamint jogaik érvényesítése érdekében:
 - Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
 - Református EGYMI
 - Pest Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
 - Gyermekjóléti Szolgálat
 - Családsegítő Szolgálat
 - Gyámügyi Hivatal

Formái

- Esetmegbeszélés, szülők tájékoztatása, előadás, együttműködés a gyermekek számára előírt szakirányú (gyógypedagógiai) fejlesztésekben.

15.6. Külső szakmai kapcsolatok

Kapcsolat a Református Pedagógiai Intézettel

Elvei

- A keresztyén értékrend szerinti magas színvonalú nevelés érdekében törekszünk a nevelőhatások egységesítésére, a református tartalmak erősítésére, a pedagógus hivatás megújítására.

Tartalma

- A pedagógusok szakmai és mentálhigiénés támogatása a RPI által nyújtott szolgáltatások igénybevétele útján.

Formái

- Pedagógus továbbképzések, szaktanácsadás igénybevétele, előadásokon, konferenciákon való részvétel, határon túli óvodákkal történő kapcsolatalakítás támogatása, szakmai kiadványok, publikációk megjelentetése, pedagógiai adatbázisok igénybevétele, pedagógusminősítések és az országos pedagógiai, szakmai ellenőrzésekre való felkészülés és lebonyolítás segítése, szakmai dokumentumok készítésében segítségadás, esetenként kutatási, elemzési célú szakmai információk cseréje.
- A vezető/tagintézményvezető lehetőség szerint rendszeresen részt vesz az Országos Óvodavezetői Értekezleten

Kapcsolat a magyar református óvodákkal

A közelünkben működő újpesti Vadgesztenye Református Óvoda és Bölcsődével testvéri kapcsolatot ápolunk. Szakmai bemutatókat szervezünk a jó gyakorlatok elsajátítására, a közös épülés reményében. Gyermekeink ellátása, nevelése a nyári zárás ideje alatt mindkét intézményben megvalósítható a kölcsönös segítségnyújtás jegyében.

Elvei

- A pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztése érdekében rendszeres szakmai együttműködésre, tapasztalatcserére, nyitottságra törekszünk más hazai református óvodákkal.

Tartalma

- A pedagógiai gyakorlati tapasztalatok átadása.

Formái

- Hospitálások szervezése, szakmai előadások, jó gyakorlatok bemutatása, szakmai anyagok kidolgozása.

Kapcsolat a határon túli református óvodákkal

- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.
- A kapcsolatépítés során a hasznosítható tapasztalatok, módszerek és pedagógiai tartalmú információk átadása, valamint a környező országokban működő magyar református óvodák pedagógusainak keresztyén értékek mentén történő értékteremtése valósul meg.
- Lehetőség szerint a minden évben megrendezésre kerülő Református Óvodák Kárpát-medencei Szakmai Találkozóján való részvétel a nevelőtestület részéről.
- Terveink között szerepel a beregszászi református gyülekezet óvodájával is kölcsönös kapcsolat kialakítása.

Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

A közelben lévő Szabó Ervin Könyvtárat rendszeresen látogatjuk gyermekeinkkel. Célunk, hogy könyveket szerető, olvasni vágyó gyerekeket neveljünk.

Az óvoda kapcsolatépítő munkáját akkor tekintjük eredményesnek, ha:

- a gyermekek jogai, mindenek felett álló érdekei érvényre jutnak,
- óvodás éveik alatt minden segítséghez hozzájutnak személyiségük optimális fejlődéséhez,
- a pedagógusok szakmai tudása, látóköre folyamatosan gyarapszik, annak eredményeként nevelőmunkájuk napi gyakorlatában megjelenik a megszerzett tudásuk.

16. MEGEMLÉKEZÉSEK, ÜNNEPEK

Az óvoda ünnepei

Az óvodáskorú gyermek számára a várakozás, az ünnepekre való készülés nagyon meghatározó ismereteinek, tapasztalásainak megszerzésében. Az együttesség élménye, a közös élmények megélése maradandó tapasztalatokat, tudást eredményeznek.

A keresztyén óvodákban az ünnepek az öröm, a hálaadás alkalmai gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt. Az ünnepek szépséget, ritmust adnak a hétköznapoknak. Állandó ismétlődéssel térnek vissza az egyházi ünnepek, a természet ünnepei, a hagyományőrző ünnepek.

Támogatnunk kell abban a gyerekeket, hogy ne csak a külsőségekre, szabályszerűségekre figyeljenek az ünnepek kapcsán, hanem az ünneplés bensőségességét, a készülődés örömét, az átélés élményét is megérezzék. Fontos számunkra az is, hogy ne a családok helyett akarjuk megadni az ünneplés élményét, folyton előre hozva az ünnepi pillanatokat, hanem a készülődés és a bensőségesség csendjét és örömét segítsük átélni.

Az ünnepekre együtt készülődünk a gyerekekkel, fontos az érzelmi ráhangolódás, várakozás megéreztetése. Együttes élményen alapulnak, közösségi élményt eredményeznek. Minden ünnepet úgy kell megélnünk, hogy az hangsúlyozza annak jelentőségét. A csoportszoba tükrözi az adott évszak hangulatát és az évkörön belüli ünnep jellegzetességeit.

Az ünnep a teremtő Isten rendelése, aki megszentelte és megáldotta a hetedik napot, ezzel elkülönítve a hét többi napjától. Óvodánk törekszik arra, hogy a családok a vasárnapot szenteljék meg, és Isten dicsőségére használják.

Azért fontos az ünnepek, mert történelmünk kiemelkedő eseményeinek átörökítése gyermekeink számára jövőnk záloga.

A hagyományok megélésének közösségteremtő ereje van. Ahhoz, hogy céljainkat elérhessük, egységes szemléletre kell eljutnunk ünnepeinket tekintve is.

Három nagy ünnepkört tartunk számon:

- Karácsonyi ünnepkör (advent első vasárnapjától húshagyó keddig)
- Húsvéti ünnepkör (hamvasztó szerdától áldozócsütörtökig)
- Pünkösdi ünnepkör (áldozócsütörtöktől advent első vasárnapjáig).

Ünnepeink

- Új kenyér ünnepe
- Szüreti mulatság, közös mustkészítés, hagyományok felelevenítése
- Mihály napi vásár, fontos hagyományőrző ünnepünk (állatok behajtása, bérek kifizetése)
- A népmese napja: Benedek Elek születésnapja.
- Állatok Világnapja
- Megemlékezés a reformációról, templomi áhítat a református templomban.
- Márton napi „libázás” magyar hagyományörzéshez kapcsolódó tevékenységek.
- Advent időszaka: Jézus születésének várása. Az egész időszak alkalmat ad a várakozás örömének átélésére.

- December 6. Mikulás
- December 13. Luca napja: Luca-búza ültetése, az ehhez tartozó népszokások felelevenítése.
- December 24. Karácsony: Jézus születése, közös ünneplés a templomban,
- Farsangi jelmezbál, állatos alakoskodás, táncház.
- Böjt, újabb várakozás, a nagyhétre való hangolódás időszaka.
- Március 15.: nemzeti ünnepünk
- Virágvasárnap: „Áldott a király, aki jó az úr nevében.”/Luk.19.38./
- Húsvét: közös ünneplés a templomban.
- Anyák napja: köszöntjük az édesanyákat, nagymamákat
- Áldozócsütörtök: Jézus mennybemenetelének ünnepe
- Pünkösöd: A Szentlélek kitöltetésének ünnepe,
- Gyermeknap: játékos, vidám családi nap a gyermekeké.

Gyermekeink születésnapja, névnapja

Az ünnepeltet énekkel, verssel köszöntik a társaik. Jókívánságok, áldások hangzanak el.

Évzáró

Közös délután, szeretetvendégség a szülőkkel.

Jeles napjaink

- Benedek Elek születésnapja: Népmese napja (szeptember 30.)
- Állatok világnapja (október 4.)
- Víz világnapja (március 22.)
- Föld napja (április 22.)
- Fák, madarak napja (május 12.)

Felhasznált irodalom

- Kövér Sándorné, dr. Papp Lászlóné, Váradi Gáborné: A Református Óvodai Nevelés Keretprogramja. Református Köznevelési és Közoktatási Intézet, 1998.
- Pedagógiai Program, szerk: Feketéné Kavisánszki Györgyi, Debreceni Református Kollégium Óvodája, Debrecen, 2016. (Keresztyén szellemű nevelés fejezet)

17. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

A pedagógiai program érvényességi ideje

A pedagógiai programban értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

- A nevelők szakmai munkaközösségei minden nevelési év végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet

- az intézményvezető
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülői szervezet
- az intézmény fenntartója.

A pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának indokai

Kötelező:

- jogszabályváltozás
- a fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- sikeres innováció eredményeinek beépítése
- minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása

A pedagógiai program módosításának módja, lehetséges indokai:

A dokumentum nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását a felmerülő igények és lehetőségek alapján írásbeli előterjesztés után az intézményvezetés kezdeményezheti, a nevelőtestület 50%+ 1-os támogatás jóváhagyása mellett.

- A pedagógiai program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.
- A pedagógiai program – a jóváhagyását követően – szeptember első napjától kerül bevezetésre.
- A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala, az elérhetőségéről való tájékoztatás az év eleji szülői értekezleten történik.
- A szülők számára az óvoda a nyitva tartási időszakban biztosítja a korlátozás nélküli hozzáférést a pedagógiai programhoz.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

- Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
- A pedagógiai program egy-egy példánya megtalálható
 - Az intézmény fenntartójánál
 - Az intézmény irattárában
 - Az intézmény könyvtárában
 - Az intézmény nevelői szobájában
 - Az intézményvezetőnél (irodájában)

18. FÜGGELÉK

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK MEGVALÓSULÁSA, FELADATOK

1. Egészséges táplálkozás			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Hetente vitaminnapok biztosítása a szülők segítségével ahol a gyermekek friss gyümölcsöket és zöldségeket fogyaszthatnak.	folyamatos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a vitamindús táplálkozás szokássá válik, a gyerekek korszerű táplálkozási igénye kialakul; a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztása csökken
Évente egyszer egészségét szervezése ahol az egészséges táplálkozásra, és a rendszeres mozgás fontosságára hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét.	ősz	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	az egészséges táplálkozás, és mozgásigény a gyermekek szokásait alakítja; a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztása csökken, tudatosodik az egészség=érték szemlélete
Évente egyszer gyógyító névnapot szervezünk ahol a gyógyító népek pozitív hatásaira hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét.	tavaszi	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ÉS EGÉSZSÉGMEGŐRZŐ SZEMLELET ALAKÍTÁSA
A gyermekeket bevonjuk az egészséges ételek készítésébe, pl. gyümölcs-saláta	folyamatos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok dajkák	A KÖZÖSEN ELKÉSZÍTETT ÉTEL, PL. GYÜMÖLCS-, ZÖLDSÉG SALÁTA AZ ÉTKEZÉS, MUNKAVÉGZÉS EGYÜTTES ÖRÖMET KÖZVETÍTI; ALAKUL EGÉSZTUDATOS SZEMLELETMÓDJUK
2. Mindennapos testnevelés, az egészségfejlesztő testmozgás			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Évente egyszer nyilvános sportnap megszervezése, ahol a rendszeres mozgás	tavaszi	óvodavezető, óvoda-	alapvető mozgáskészségek fejlődnek, az önálló testedzés igénye kezd kialakulni; a szülők számára

fontosságára hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét.		pedagógusok	értékként jelenik meg a mozgásos közös tevékenység; a közösségi kapcsolatok alakulnak
Óvodai sportnap rendezése (Kihívás napja), ahol és kedvcsináló változatos mozgásformák bemutatása valósul meg. Versengések, játékok.	tavaszi	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	A MOZGÁSIGÉNY KIELÉGÍTÉSE JÁTÉKOS, VERSENGÉSES FORMÁBAN VALÓSUL MEG
Óvodai játékos sportverseny, ahol minden gyermek nyer, és egészséges versenyszellemet tanul.	ősz	óvoda vezető, óvoda- pedagógusok	A MOZGÁS, MINT ÖRÖMFORRÁS - A SZERVEZET EDZÉSE MEGVALÓSUL;

3. A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
A gyermekek önismeretének, erősítése játékos szituációkban. Az érzelmi intelligencia fejlesztése a „nem”-et mondás képességének alakításával. Tablókészítés a gyerekekkel az egészséges és az egészségre káros termékekről, veszélyes helyzetekről.	tél	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a káros szenvedélyektől mentes egészségvédő modell megismerése; az egészségkárosító szerek egészségi kockázatának ismerete
Bábelőadás óvodai szinten a televíziózás és számítógép, tablet korosztályhoz illeszkedő helyes használatáról.	tél	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	az IKT eszközök használatának jó megválasztásával példaadás
A stresszhelyzetek kiküszöbölése a stressz -hatások és helyzetek elkerülésével. Csoportban történő játékos konfliktuskezelési technikák, bábelőadás.	havonta	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	idegrendszeri,- lelki egészségvédelem a helyes életvitel és harmonikus, derűs, elfogadó, kiegyensúlyozott légkör biztosításával

4. A bántalmazás megelőzése			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Felderítés és a tanácsadás családlátogatással, egyéni beszélgetéssel, a nevelési tanácsadó, gyermekorvos segítségével	folyamatos	óvodavezető, gyermekvédelmi szakember, óvoda-pedagógusok	családi nevelés erősítésében mintaadás: a gyermekekkel való bánásmód őszinte, barátságos, szeretetteljes, határozott, következetes, elfogadó, toleráns
5. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Ovi -Zsaru Program minden nagycsoportban.	folyamatos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok rendőrség	gyermekek áldozattá válásának megelőzése, biztonságérzetük erősítése, és annak elősegítése, hogy szükség esetén tudjanak és merjenek segítséget kérni a rendőrtől
Minden csoportban rendszeresen balesetvédelmi oktatás tartása év elején.	évszakonként	óvodavezető, óvodapedagógusok	életkornak megfelelő balesetvédelmi ismeretek közlése
Az óvodai udvari játékok folyamatos ellenőrzése.	folyamatos	óvodavezető	udvari játékokkal kapcsolatban az óvoda biztonságos működése megvalósul
Elsősegélynyújtás tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása.	szeptember	óvodavezető	az óvoda biztonságos működése megvalósul e területen
6.Személyi higiéné			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Személyes higiéné elsajátíttatása	folyamatos	óvoda-pedagógusok	helyes szokások kialakulnak: az étkezések, az öltözködés, a tisztálkodás, a testápolás és az illemhely használatával kapcsolatban
Rendszeres egészségügyi vizsgálatok, szűrések	folyamatos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	fogászati és általános szűrővizsgálat megvalósul
Szenzoros mozgásfejlesztő szoba rendszeres használata	folyamatos.	óvodavezető,	rendszeres használattal szenzoros integráció támogatása

		óvoda- pedagógusok	
Csoportszoba, öltözők, folyosók mellék helyiségek, udvar tisztasága	folyamatos	óvodavezető,	az óvoda működtetése egészségügyi előírásoknak megfelelő
7. Környezetvédelem			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Csoportok kialakítása: gyermek-és természetbarát jegyek - bútorok, tároló kosarak, játékok, világítás.	szept., folya matos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	biztosított gyermekeink számára a rendezett, tiszta környezet, ahol szép és biztonságos környezetben játszhatnak, tevékenykedhetnek
Minden csoportban természetsarok kialakítása.	szept. folya matos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	kilakul gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásforma, életvitel, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűd
Az udvar tisztántartása, gondozása, évszaknak megfelelő feladatok ellátása (gyermekekkel közösen megvalósítható területek).	szept., folya matos	óvodavezető, óvodapedagógusok	felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek gyermekeink az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében
Takarítási világnap. Óvoda szebbé tétele (szülőkkel közösen). Csoportonkénti programok szervezése. (babaszoba-takarítás, babaruha mosása, udvarrendezés..stb.)	szept. 3. hét	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megalapozódik gyermekeinkben a természet, és társadalmi környezetben az ember-harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszer
Állatok Világnapja. Október 4. Csoportonkénti programszervezés.(pl. állattárlat, állatkert, vadaspark, kutyamenhely..stb.)	okt. 4.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés; pozitív érzelmi viszonya kialakul a természethez
Megfigyelések az évszakok változásával kapcsolatban. Az időjárás jellegzetességei.	folya matos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a rendszerszemléletre nevelés; képessé válnak a gyermekek arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, meglátják a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, választ, megoldást

			keresnek azokra
Szüret. Csoportonkénti programszervezés.	okt.	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	a tapasztalaton alapuló környezeti nevelés megvalósul; gyermekünk megismerik a népszokások eredetét és jelképeit
Orvos gyógyító munkája. Testünk, testrészek, érzékszervek funkcióinak megismertetése, játékok. Egészségtudatosság.	nov.	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	óvodásaink testi- lelki fejlődése megalapozódik a családdal szorosan együttműködve; értékátadás
Márton nap. November 11.	nov. 11.	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	tudatosan alakul gyermekünkben a tevékenykedtetés során, környezetünk és a hagyományok megismerése
Könyvtárlátogatás.	folyamatos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	a szabadidő hasznos eltöltésének igénye alakul
Lakóhelyünk. Épített környezetünk: templomok, szobrok, múzeumok.	dec.	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	megalapozódik gyermekünkben a társadalmi környezet- benne az ember-harmóniájának megőrzését szolgáló szokások; környezetkultúránk megalapozódik
Adventi készülődés a szülőkkel közösen.	dec.	óvodavezető, óvodapedagógusok	óvodásaink fejlődése megalapozódik a hagyományok által a családdal szorosan együttműködve; értékátadás
Minden csoport téli élményszerző kirándulást, sétát szervez. A természet megfigyelése, az évszak jellemző jegyei. Az időjárás jellegzetességeinek követése. Téli élmények a hóban.	január	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	MEGVALÓSUL A SOKSZÍNŰ TEVÉKENYSÉGEK ÁTÉLÉSE KÖZVEITLEN KÖRNYEZETBEN, ILLETVE a tevékenység és a mozgás pozitív hatása az értelmi fejlődésre; mozgásigényük kielégül
Hazánk növény és állatvilága. Az állatok élete télen. Madáretetés.	január	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	megvalósul a tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés és a megfigyelések keretében történő tanulási folyamat; pozitív érzelmi viszonya kialakul a természethez
Vizes Élőhelyek Világnapja. Séta a helyi vizes területhez. Megfigyelések.	febr. 2.	óvodavezető, óvoda-	megvalósul a rendszerszemléletre nevelés; képessé válnak a gyermekek arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben

		pedagógusok	tapasztalt valós dolgokkal, meglátják a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, választ, megoldást keresnek azokra
Farsang. Csoportonkénti vagy közös óvodai rendezvény. (táncház)	febr.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink megismerik a népszokások eredetét és jelképeit; fejlődésük megalapozódik a hagyományok által; értékátadás
Március 15. Nemzeti jelképeink megismerése, felkeresése.	márc. 15.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	beépül gyermekeink nevelésébe azok az értékek, amelyek nemzeti identitásunkat erősítik
A (városi) közlekedés szabályainak megismerése, közlekedési eszközök. Gyalogos közlekedési szabályok. Séta, megfigyelések.	márc.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonya kialakul, ismerete gyarapodik; a környezettudatos magatartás megalapozódik
Víz világnapja. Március 22. Kísérletek a vízzel.	márc. 22.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a szabadidő hasznos eltöltésének igénye alakul; pozitív érzelmi viszonya kialakul a természethez
Természetvédelem lakóhelyünkön. Hulladékgyűjtés. Természetbarát anyagok használatának megismertetése. Természeti környezetünk védelme, óvása. Energiatakarékosság (víz, villany) fontosságának hangsúlyozása. A rossz minőségű levegő, a szmog megismertetése, okai. Séta, megfigyelések.	április	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink a környezettudatos életmód elemeit megismerik; az egészséget befolyásoló környezeti tényezőket felismerik; a környezettudatos magatartás megalapozódik; a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakulnak
Minden csoportban húsvéti készülődés a szülőkkel.	április	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	óvodásaink fejlődése megalapozódik a hagyományok által a családdal szorosan együttműködve; értékátadás
Föld Napja Április 22. (közös ültetés, kertünk rendbetétele)	április 22.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek gyermekeink az óvoda esztétikus környezetének kialakításában; a tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet megismerése megvalósul
Madarak és Fák Napja Május 10.	május	óvodavezető,	gyermekeinkben a valóság felfedezése során pozitív érzelmi

	10.	óvoda- pedagógusok	viszony alakul ki a természethez; megtanulják azok védelmét, az értékek megőrzését
Kirándulás. Csoportonkénti programszervezés.	május	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a közösségi érzelmeken, tapasztalaton alapuló, kreatív élményekben gazdag környezeti nevelés
Környezetvédelmi világnap. Június 5.	június 5.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében; kialakul a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásforma, életvitel, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűd

19. Mellékletek

20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

2. melléklet a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelethez

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

Az e jegyzékben felsorolt helyiségek kialakítására általános szabályként a nemzeti szabványban, vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírásoknak való megfelelés fogadható el. Amennyiben a nemzeti szabvány, vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírás eltér az e mellékletben meghatározott követelménytől, abban az esetben a melléklet rendelkezése az irányadó.

A mellékletben az intézménytípusonként felsorolt helyiségek kialakítása **minimum követelmény**.

A gyermekek részére kialakított helyiség akkor megfelelő, ha - rendeltetésétől függően - alapterülete lehetővé teszi legalább egy óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport valamennyi tagjának egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását, tanítását, pihenését, öltözését, tisztálkodását, étkezését, továbbá megfelel az építésügyi jogszabályokban előírt követelményeknek, a közegészségügyi előírásoknak, a tűzvédelmi, egészségvédelmi, munkavédelmi követelményeknek.

Ha a helyiséget létszám figyelembe vételével kell kialakítani, a helyiség olyan méretű és berendezésű kell, hogy legyen, amelyben minden egyidejűleg jelenlévő tanuló, munkát végző felnőtt igénye egyidejűleg teljesíthető.

A fűtés megoldási módjáról, a helyiségek rendeltetészerű használatát biztosító - a mellékletben fel nem sorolt további - eszközökről (pl. lábtörlő, virágállvány, színes képek, tájékoztató tábla) helyben, építési tervezési program elkészítése alkalmával kell dönteni. A nevelési-oktatási intézmények helyiségeiben előírt hőmérséklet követelményeiről szabvány rendelkezik.

Az e mellékletben előírt minimum követelmények teljesülésével a pedagógus - az óvoda, iskola SZMSZ-ében, házirendjében meghatározott - védő, óvó előírások figyelembevételével viheti be az óvodai foglalkozásokra, az iskolai tanórákra az általa készített, használt pedagógiai eszközöket.

A gyermekek, tanulók részére vásárolt eszközöknek és felszereléseknek igazodniuk kell a gyermekek, tanulók testméretéhez.

Ha az eszközöket, felszereléseket létszám figyelembevételével kell beszerezni, az adott eszközből, felszerelésből annyi szükséges, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek, munkát végző felnőtt igényét egyidejűleg teljesíteni lehessen. Amennyiben az eszközöket, felszereléseket létszám szerint kell beszerezni, az adott eszközből, felszerelésből a tényleges, érdekelt létszámnak megfelelően kell az előírt mennyiséget beszerezni.

Ahol a melléklet az óvoda pedagógiai programjára utal, azon az Óvodai nevelés országos alapprogramja, továbbá nemzetiségi óvodai nevelést biztosító óvoda esetén a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését biztosító óvoda esetén a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembevételével készített vagy az Nkt. 26. §-ának alapján jóváhagyott pedagógiai programot kell érteni.

Az eltérő pedagógiai elveket tartalmazó nevelési program az eszköz- és felszerelési jegyzéktől eltérően határozhatja meg a nevelőmunka eszköz és felszerelési feltételeit.

Ha vitás, hogy az előírt eszközök, felszerelések rendelkezésre állnak, köznevelési szakértői tevékenység folytatására jogosult szakértő véleményét kell beszerezni.

Az óvodai játszóudvar, az iskolai udvar akkor megfelelő, ha alapterülete az óvodában lehetővé teszi valamennyi gyermekcsoport-, az iskolában valamennyi osztály tagjainak egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását.

Elfogadható az óvodai játszóudvar kialakítása az óvoda közelében, az óvodán kívül, például közterületen, amennyiben garantált, hogy azt csak az óvodába felvett gyermekek veszik igénybe.

Ha az óvoda, az iskola, a művészetoktatási intézmény, kollégium sajátos nevelési igényű - különösen a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi fogyatékossgal küzdő - gyermekek, tanulók nevelésével foglalkozik, a gyermekek, tanulók által használt helyiségek kialakításánál az eszközök és felszerelések beszerzésénél biztosítani kell az akadálymentes, balesetmentes és érzékelhető, valamint biztonságos környezetet, - a fogyatékossg típusától függően - a kapaszkodókat, a nagyobb alapterületű, szélesebb ajtónyitású mellékhelyiségeket stb. A fogyatékossg típusát és mértékét az eszközök és felszerelések megvásárlásánál figyelembe kell venni.

Ha az óvoda nemzetiséghez tartozók óvodai nevelésében, vagy az iskola (ide értve a művészetoktatási intézményeket is) a nemzetiséghez tartozók iskolai oktatásában, illetve a

kollégium nemzetiséghez tartozók kollégiumi nevelésében vesz részt, az eszközök és felszerelések megvásárlásánál a nemzeti, etnikai sajátosságokat figyelembe kell venni.

Ahol a melléklet a mennyiségi mutatónál a „óvodánkénti” megjelölést alkalmazza, azon az óvodát kell érteni, függetlenül attól, hogy a székhelyen kívül rendelkezik-e telephellyel, és hogy hány épülete van. Ebben az esetben a helyiség a székhelyen vagy/és a telephelyen (azaz minden feladat ellátási helyen) is kialakítható.

Amennyiben a melléklet a mennyiségi mutatónál az „óvodánként (székhelyen és telephelyen)” megjelölést alkalmazza úgy valamennyi feladat ellátási helyen kialakítandó a helyiség, biztosítandó a megnevezett eszköz, felszerelés.

A „gyermekcsoportonként” megjelölésen a kialakított óvodai gyermekcsoportokat kell érteni.

A „gyermeklétszám” megjelölésen az óvoda alapító okiratában (feladatellátási helyenkénti bontásban is) rögzített felvehető maximális gyermeklétszám értendő.

ÓVODA

(a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodára vonatkozó eltérő követelmények a megjegyzésben külön feltüntetve)

I. HELYISÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint $2 \text{ m}^2/\text{fő}$
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1	
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött

			megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki.
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1	
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és	

		telephelyen 1	
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1	
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása - aránytalan teher és többletköltség nélkül a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha

			a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC - nemenként 1)	Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
18.	feelnőtt öltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
19.	feelnőtt mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
20.	feelnőtt WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
21.	feelnőtt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy

			férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.
24.	felnőtt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
28.	szárászaru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
29.	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.		

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	járástartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	

10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	2. Tornaszoba		
14.	tornapad	2	
15.	tornaszőnyeg	1	
16.	bordásfal	2	
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.

24.	Szőnyeg	1	
25.	játekrtartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	
26.	4. óvodapszichológusi szoba	Gyermeklétszám szerint	
27.	Asztal	1	
28.	Szék	4	
29.	Szőnyeg	1	
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1	
31.	5. Játszóudvar		
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1	
35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	
38.	6. Intézményvezetői iroda		

39.	íróasztal és szék	1-1	
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1	
41.	Telefon	1	
42.	Fax	1	
43.	Könyvszekrény	1	
44.	Iratszekrény	1	
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1	
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	
47.	számítógépasztal és szék	1-1	
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda		
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	
51.	Iratszekrény	1	
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	
54.	számítógép, internet hozzáféréssel,	1	

	perifériákkal		
55.	8. Nevelőtestületi szoba		
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.
60.	Fénymásoló	1	
61.	Tükör	1	
62.	9. Többcélú helyiség		
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.
65.	11. Gyermeköltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	

68.	12. Gyermekmosdó, WC helyiség		
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1	
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó
3.	Fésűtartó	csoportonként 1	
4.	Törülköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	
5.	Abrosz	asztalonként 3	
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1	
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

IV. A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna

10.	Hűtőgép	óvodánként 1	
11.	Porszívó	óvodánként 1	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám	az óvoda pedagógiai programja szerint

	eszközök	figyelembevételével	
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
18.	projektor vagy írásvetítő	1	

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Beszédfogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csopontonként 1	
3.	logopédiai alapkészlet	csopontonként 1	
4.	2. Hallási fogyatékosok		
5.	Dallamíró	csopontonként 1	
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármat, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1	
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében

9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1	
11.	3. Látási fogyatékosok		
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1	

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
3.	gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	

5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint